

BERGROLET

PERSONALTIDNING FÖR CVA-UHF

Nr 2 1964 • Årgång 15

Ragnar Stolt skildrar i en artikel på sidan 9 o. f. sina intryck från en spansk tjurfäktningsarena. Bilden är ett vykort från Ragnar till Ann.

Omslagsbilden

Liksom många gånger tidigare diskuterar överingenjör Lars-Harry Larsson, ingenjör Arne Rydeborg och verkmästare John Wallén den helsvenska attackroboten O4C. Detta förnämliga anti-invasionsvapen har konstruerats av flygförvaltningens robotavdelning och tillverkats vid CVA.

BERGTROLLET

Personaltidning för Centrala Flygverkstaden och PF Underhållsavdelning Förrädsbyrån, Arboga.

Ansvarig utgivare:

CCVA flygdir **A Högfeldt**

Redaktör:

John Eklöf

Redaktionskommitté:

Gunnel Rydeborg, Jan Fränlund, Carl-Rickard Ekblad, Thure Hjorth och Carl-Hugo Dahlström

Bergtrollet

byter redaktör

Ingenjör John Eklöf, som tillträtt en befattning inom TUK, kommer att i och med detta nummer av "Bergtrollet" sluta som dess redaktör. Jag vill därför i detta sammanhang framföra ett varmt tack till ingenjör Eklöf för allt uppopfrande arbete, såväl på fritid som under arbetstid, för vår personaltidning Bergtrollets bästa. Vi hoppas att ingenjör Eklöf inte skall glömma bort vår tidning — en liten artikel då och då är välkommen.

Ny redaktör för "Bergtrollet" blir flygingenjör Ragnar Fredrik Bengtson.

Den viktigaste förutsättningen för att ett företag skall få en bra personaltidning är, att man har en skicklig redaktör. Han skall känna företaget, vara samarbetsman, villig att arbeta på oönskade arbetstid m.m., förutom att han skall vara en god stilist, veta hur man gör en tidning, vara uppslagsrik etc. etc.

Sedan 1952 har ingenjör John Eklöf varit vår tidnings redaktör. Han har skött detta uppdrag på ett mycket förtjänligt sätt. Vårt "Bergtroll" röner det största intresse och beundran långt utanför vår egen krets. Detta är helt ingenjör Eklöfs förtjänst.

*Världens vackraste avskedsord
till världens bästa personaltidning:*

Au revoir!

Old Jim

Flygingenjör Ragnar Fredrik Bengtson är inte gammal "tidningsmurvel", som ingenjör Eklöf var, men han har många andra fina kvalifikationer. Vi önskar honom all framgång som redaktör och lovar att hjälpa och bistå honom så mycket vi förmår.

Ah

Manne Andersson semestrar varje år i Norge

Bergtrollet tog med CVA-fotografen Sjödin på en snabbvandring genom UHF och CVA för att prata semester och semesterliv. Vi slank in till Marianne Pettersson, avd 400 på UHF. — Hur har du det med semesterplanerna, Marianne?

— Jo, det går enligt planerna. Vi — Sune och jag — reser till Rimini i Italien, där vi bor på hotell. Vi längtar söderut till sol och värme. Bara regn och kallt här. Den bästa semester jag någonsin haft, upplevde jag på Mallorca. Vi startar den 6 juli med flyg från Malmö och är borta 15 dygn. Från Malmö tar vi vägen upp över Västkusten.

— Vad får du ut av en utlandssemester? — Det är intressant att se, hur man lever i andra länder. En sak, som man särskilt lägger märke till, är att skillnaden mellan fattiga och rika är stor. Man tycker det är kusligt först, men så småningom accepterar man det.

— Köper du souvenirer? — Inte souvenirer i vanlig bemärkelse. Men en del annat som är billigt. På Mallorca köpte jag en jacka av antilopmokka. Guld är billigt, likaså dukar.

— Håller kostnadskalkylen? — Första gången blev det åtskilligt dyrare, än jag räknat med. Nog är det bra att ha en del extra pengar med sig. Det händer ju att man vill handla något, som man inte räknat med.

— Semester. Javisst, vi får semester, säger Monica Andersson, som sitter en tvärhand från Marianne.

— Nå, hur har du det med dina semesterplaner, Monica?

— Jag ska dra åt Hälsingland och slåss med myggen. Det är ungefär vad jag vet i dag. Hoppas Bernt lyckas hålla hitlerkälken i gång, så vi kan få en fjälltur. Mariannes Riminisol i all ära, men finns det något som går upp emot att bli fjällbrynt!

Strax innanför "järnridån" på CVA-sidan arbetar Manne Andersson i utbytesförrådet.

— Du Manne reser väl som vanligt till Norge på semester.

— Stämmer precis det. Resan går till Sandefjord, 12 mil SSV Oslo, alltså till frugans hemtrakt. I Sörlandet är det väldigt vanskligt med vädret. Det brukar bjuda på en hel del regn, men det blir det ju hemma också, om man skall döma efter vad man hör. Därför har vi tänkt att göra en tur i fjällen. När man blir äldre är man mera bekväm, så det blir ingen fjällvandring. Det finns vägar för bilen, som för oss in i fjällvärlden.

— Vad får du ut av din semester?

— Främst vila och avkoppling, men det finns också mycket intressant att se i Sandefjord. Där finns ett av Europas modernaste hotell. Platsen är ett centrum för valfångstflottan. Visserligen är valfångsten på utdöende, men det blir i alla fall livligt, när valfångarna ligger hemma på semester.

Det finns möjlighet att få gå ombord på valfångstbåtarna. Man blir imponerad av denna industri.

Ja, så blir det en och annan tripp till Oslo, förstås.

— Köper du souvenirer?

— Nej, kan jag svara, om jag undantar några småsaker för barnen. Däremot brukade vi köpa en del billiga livsmedel. Men nu är det just ingenting som är billigare annat än mjölken och den kan man ju inte lagra. Det finns ost, som man inte kan få här. Den köper man utan att tänka på priset.

— Blir semestern dyrare, än du räknat med?

— Knappast. Vi lever ungefär som hemma. Ägg och kött är dyrt, men det finns gott om härlig färsk fisk till billigt pris. Hårt bröd får man däremot leta efter.

En trappa upp rakt fram och sedan ett steg till höger sitter Börje Andersson och funderar. Knappast på livets

Marianne Pettersson längtar till Söderns sol och värme.

gåta utan mera troligt på planeringsproblemet.

— Du Börje, som är nyinflyttad till Arboga, stannar kanske i Arboga under semestern?

— Tok du. Man måste som alla andra sticka någonstans. Vi har aldrig tältat förut, men det ska vi göra i år. Jag har

Monica Andersson drömmer om fjällsemester

Marianne Lindberg gräder sig åt meditation i båt på spegelblanksjö

köpt tältutrustning för 450 kr och så tar vi bilen, naturligtvis. Vi räknar med att vi ska få tag på någon barnvänlig plats. "Vi" det är jag och hustrun Barbro samt Helena, 3 år. Glöm inte nämna Helena, ty hon är det viktigaste i vi-kretsen.

Tidigare har vi hyrt stuga, men det har varit svårt att få tag på något bra.

— Vad räknar du med att få ut av semestern?

Jag väntar mig vackert väder, så att Helena får bada. Fiskar gör jag inte, utan jag tänker bara ha ledigt.

— Köper du souvenirer?

— Det har jag slutat med. Vi har fått så mycket skräp hemma.

— Håller kalkylen?

— Det gör den absolut inte. I fjol gick det synnerligen dåligt ihop. Vi kom så tokigt till genom stughyrningen. Ingen affär på nära håll var en sak. Vi handlade i onödan liksom för att döda tiden.

På Telehallen hittar vi Arne Asplund inkrupen i ett stort, trattliknande plåtföremål. Han är bas för mekaniska mastjobb och van vid högre höjder.

— Har du högtflygande semesterplaner, Arne?

— På sätt och vis. Mot Högan Nord går färden. Du vet ju att jag är norrlänning. Målet är direkt spikat. Jag har hyrt en stuga genom pålitliga M. Den ligger sex mil inåt landet från Skellefteå. Stugan ligger 25 m från sjö och inte långt från Skellefte älv.

— Vad väntar du av semestern?

— Fint väder så att Kent, 7 år, får härja som han vill i vattnet. Själv väntar jag mig ett lyckat fiske. Inte bara därför att göra Inez gillar fisk! Jag har varit på västkusten i två år tidigare, men där var det inte så enkelt att komma ut på fiske. För att inte tala om förde-

len med att vi nu får en mera barnvänlig plats och åtskilligt lugnare.

— Stämmer kalkylen?

— Vi har alltid klarat kalkylen. Tycker det går åt mindre än beräknat.

— Köper du souvenirer?

— Ja, det är klart vi gör uppe i Norrland. Lappslojd särskilt.

Marianne Lindberg på Data-centralen funderar inte en sekund, när vi frågar efter hennes semesterplaner.

— Vi hyr ett sommarnöje i Västmanland och där ska vi bo i sommar. Det ligger alldeles intill en sjö. Vi ror ut på sjön när vi vill ha det riktigt lugnt och skönt. Så sitter vi där och mediterar. Men det blir aldrig långsamt. Vi hyr tillsammans med en annan familj och har därigenom ett lagom stort umgänge.

— Hur sysselsätter du dig under semesterdagarna?

— Jag kopplar av, solar och läser. Jag är mycket road av att läsa, men det får jag sällan tid med då man ska sköta jobb och familj. Alice Lytkens, bonde-romaner och så en del facklitteratur. Stopp, näm inte facklitteratur, det låter lite dumt, säger Marianne och ser oroligt på mig.

Jag tycker inte alls att det är onaturligt att man är road av facklitteratur, så Marianne ursäktar väl att det åkte med!

— Blir det billigare detta sätt att tillbringa semestern?

— Ja, det blir billigare. Vi hyr stugan hela året och utnyttjar den också under vintern. Förr om åren åkte vi omkring i bil på semestern och det var ju naturligtvis trevligt, men inte blev det billigt. Bensin kostar pengar. Nej, det här med stugan är billigast och bäst.

Nu säger Bergtrollen som Monica på UHF. Semester. Ja visst, vi ska ha semester. Vad ska man göra då, måntro? Och därmed önskas alla Bergtrollsläsare En Glad och Trevlig Semester!

Old Jim

Börje Andersson väntar på fint badväder för Helena

UHF-chefen flygdirektör Karl Hultman har fyllt 50 år

Jubilaren utför mottagningskontroll av presentstolen

Den 7 maj 1964 strålade solen och våren skrattade för fullt, då Flygvapnets utvalde med avdelningschefen P Jurander från Kungl. Flygförvaltningen i spetsen tidigt på dagen tågade hem till UHF-chefen flygdirektören Karl Hultman för att framföra kamraternas hyllning på hans 50-årsdag. Som stabstrupp medföljde byrådirektör Eric Olsson, 1:e byråing. E. Östlund och kamre: K. Hjertén från UHF, byråing. B. Ahlin från FCTF, herr S. Edberg från verkstadsklubben samt övering. L-H Larsson, flygdirektörerna S. Larsson och C-R Ekblad från CVA. Deputationen medförde blommor och "klöverfyllda" adresser samt en charmant vilstol, vilket allt överlämnades med uppskattande tal och för övrigt under österländskt artiga former och glada tillrop.

Utöver nämnda uppvaktning kom även delegater från Flygmotor, SAAB samt ordenssällskapet Odd Fellows och Rotary club med praktfulla blomsteruppsatser och andra hävor. Släkt och vänner begåvade honom med en tavla av Elin Höglund — till familjens ögonfröjd — och en sherrykaraff med förhoppning om att den skulle användas flitigt.

F15-jaktflottiljen som blev attackförband

Flottiljingenjören flygdirektör J. Lindberg

Nästa år kan F 15 se tillbaka på en 20-årig tillvaro. Det var den 2 juli 1945, som en liten skara underofficerare och officerare med dåvarande överstelöjtnanten Gösta Seth i spetsen intog den av efterkrigstid och depression märkta staden Söderhamn. På ett av stadshotellets skriv- och lärum konstituerades högtidligen Kungl. Hälsinge Flygflottilj och t. f. flottiljchefen betonade vikten av det historiska ögonblicket. Söderhamn hade blivit garnisonsstad. Den lilla sydnorrländska hamnstaden, som fick sina stadsprivilegier av konung Gustav II Adolf 1620 hade redan vid denna tidpunkt en vapenfabrik som försåg guldkonungen från Norden med nödiga musköter under bl.a. 30-åriga kriget.

Söderhamnsbygden blev åter militärort, vilket man förut hade varit tills Hälsinge regemente för cirka 35 år sedan flyttade från Mohed till Gävle. Hälsing-

land och speciellt Söderhamn hade kämpat hårt med bl.a. Umeå för att få flottiljen, och man hoppades att detta skulle åstadkomma en vändpunkt i det dödläge, vari staden hamnat.

Flygfältsarbetena sattes igång 1942 vid Östansjö cirka 3,5 km sydväst om Söderhamn. Under början av år 1943 påbörjades även byggnadsarbetena. Eftersom flygfältet och byggnaderna i anslutning därav inte var färdiga i början av 1945 fick ett par våningar i en fastighet användas till expeditiionslokaler, förråd m.m. Flygtjänsten bedrevs första tiden på Moheds flygfält ett par mil västerut (Hälsinge regementets övningsplats). Första flygplan var två skolflygplan av typ Sk 12, som med sitt blyga motorbuller gjorde hälsingarna uppmärksamma på vad som hänt.

Den första värnpliktskontingenten utgjordes av 19 man. Dessa ryckte in den 15 juli och som förläggningslokaler hyrdes utrymmen i dåvarande Skandinaviska bankens hus.

I oktober 1945 var arbetena så långt gångna ute i Östansjö att utflyttning av expeditioner och annan verksamhet kunde göras. I och med detta var det så att säga slut på idyllen och nu gick allting slag i slag. Personal anställdes i takt med att materiel anlände och arbetsuppgifterna ökade. På Svenska Flaggans dag den 6 juni 1946 kunde örlogsflaggan för första gången hissas på flaggstängen framför kanslihuset.

De första krigsflygplanen (typ J21) tillfördes flottiljen under 1946, och leveransen fortsattes och slutfördes under 1947. Före och under den tiden hade såväl flygande personal som markpersonal genomgått utbildning vid olika förband. Denna personal användes sedan som lärare och instruktörer vid utbild-

Överste
Olof
Knutsson

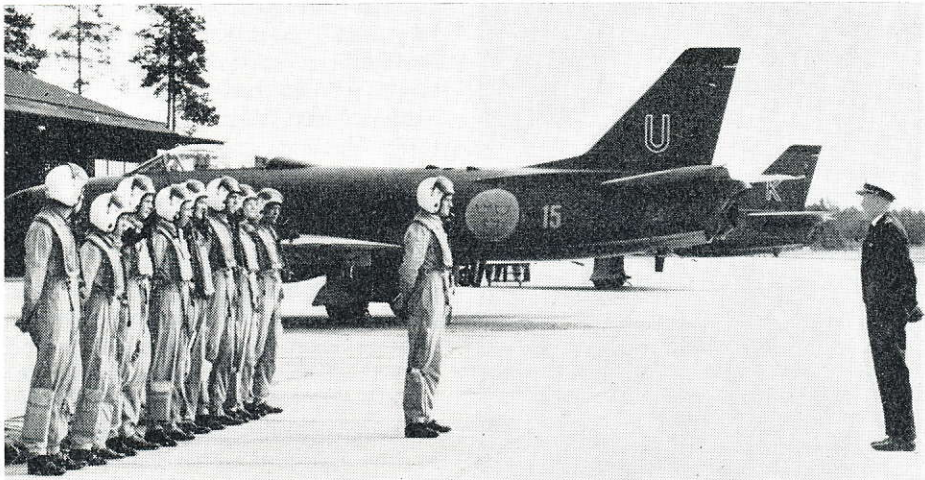
ningen av flottiljens övriga personal. Under vintern 1946 skedde utbildning av markpersonal från bl.a. F 6 och F 12 i flygförvaltningens regi. Som lärare och instruktörer tjänstgjorde personal från F 15, flygförvaltningen, Saab och SFA. Samtidigt tjänstgjorde flygande personal från F 12 för inflygning på flygplanstypen.

Sista delen av år 1946 hade de olika avdelningarna färdigställt och försetts med kompletterande utrustning. Personal hade anställts och allt gick mer och mer in i fasta former. Personalstyrkan utökades och behovet av lägenheter var vid 1947 års utgång cirka 100.

Den 19 mars 1949 skänkte Söderhamns stad en fana, som under högtidliga former överlämnades av stadsfullmäktiges ordförande. Under september hade soldathemmet tillkommit bl.a. med bidrag från kringliggande bygd. Det har sedermera ändrats och tillbyggt.

Den tekniska utvecklingen gick oerhört fort. Det första jetplanet landade på fältet i augusti 1946. På våren 1952 började flottiljens J21 bytas ut mot J28 B Vampire och våren 1953 var alla tre divisionerna utrustade med fpl. 28. Man hade under 1948 och 1949 anlagt landningsbanor på flottiljen och flygverksamheten kunde bedrivas utan större hinder. När de första tvåsitsiga Vampire (J28 C) inköptes 1953 fick F 15 i uppdrag att hämta dessa i England. Hämtningen utfördes av löjtnant Carlander.

År 1956 var det klart för att byta flygplanstyp igen. F 15 utrustades med fpl. J29 F. Av dessa såldes sedermera ett antal till Österrikes flygvapen. I samband med detta utbildades vid F 15 både flygande personal och markpersonal från Österrike. Utbildningen sköttes av personal från F 15 och Saab. Vid nedflygningen åtföljdes flygplanen av personal som upplevde några oförglömliga dagar i Österrike. Nedflygningen leddes av major Erik Nygren, som sedan tillsammans med några instruktörer stannade några månader för att organisera verksamheten.

Första Lansarna till F15 12 aug. 1960. Major Nygren lämnar av till överste Knutsson efter flygning från F14

År 1960 avgick överste Seth med pension och efterträddes av överste Olof Knutsson, som närmast kom från F 14.

Samtidigt omorganiserades flottiljen från jakt till attack. En ny tid började med andra uppgifter, mer personal och större flygplan. Det gällde nu att bildligt talat klämma in en attackflottilj i en jaktdito, redan den i minsta laget.

Attackflygplanet A32, som 1960 och 1961 tillfördes flj, överlämnades från F 14. Även personal tillfördes från F 14 och en del F 15 personal överfördes till andra förband.

De första åren blev litet besvärliga, bl.a. beroende på att fpl krävde mycket större utrymmen i verkstäder och hangarer. Det har emellertid efter hand ändrats och byggts om. En ny modern hangar har tillkommit och fler ny- och tillbyggnader är planerade. Mycket ny utrustning har tillförts flottiljen och mera personal har anställts.

Som idrottsflottilj har F 15 kunnat hävda sig bra i konkurrens med flygvapnets övriga förband. Vinteridrotten intar av naturliga skäl en dominerande plats, men även andra grenar, bl. a. skytte, har många framstående utövare bland personalen. Flottiljen och Söderhamns idrottsförening stod för värdskapet vid SM på skidor år 1951. Skidstadion var belägen inom flottiljområdet och enligt en samstämmig pressexpertis skiljde sig arrangörerna med heder från uppdraget.

De värnpliktiga vid flj kommer från Hälsingland, Gästrikland och Dalarna. För deras trivsel finns ett soldathem, i dagligt tal kallat "Fritidsgården". Det är "Stiftelsen Kungl. Hälsinge flygflottilj Soldathem" som står för verksamheten, och Fritidsgården är en mycket populär tillflyktsort för de värnpliktiga flygsoldaterna. Här får de tillfälle att läsa tidningar hemifrån, se TV och förströ sig på allehanda sätt. Kaffe, läskedrycker, bröd m.m. tillhandahålls till självkostnadspris. Underhållning av skilda slag arrangeras varje månad.

Flygverksamheten är livlig på fältet. Det är inte bara flottiljens egna flygningar som försiggår, utan även många gäster kommer på visit. Delvis beror detta naturligtvis på flottiljens läge som en naturlig anhalt för bl. a. tankning, men i stor utsträckning inverkar den gynnsamma väderleken. Man säger att F 15 har sällsynt gott flygväder och varför det är så sammanhänger med följande fakta.

De väderleksfenomen, som främst inverkar på flygvädret, är dimma (låga stratus) samt nederbörd i form av snö.

D i m m a (och stratus) har oftast advektiv karaktär, d.v.s. bildas då fuktig luft förs in över ett kallare underlag och avkyls, ett förhållande som förekommer i Söderhamnsområdet på hösten, då vattnet i Bottenhavet ännu är

varmt, men markytan avkyls kraftigt genom strålning (särskilt nattetid, då strålningsunderskottet blir stort). Det motsatta förhållandet kan inträffa under våren, då dimma bildas ute till havs och sedan av vinden förs in över land och omöjliggör start och landning.

Snö förekommer oftast vid ostliga vindar i samband med frontlågtryck, som söder- eller sydvästifrån vandrar mot södra Finland, varvid den inströmmande luftens fuktighet blir hög och därigenom nederbörden riklig samt med kraftig försämring av flygsikten som följd.

Båda dessa fenomen förutsätter vind från någon ostlig riktning, vilket endast förekommer under ett fåtal dagar om året.

Normalt strömmar luften från väst-nordväst in över Söderhamnsområdet, luft som genom passage av fjällkedjan tvingas avge större delen av sitt vatteninnehåll där, i form av nederbörd och sedan värmas upp, då den sjunker öster om fjällen, varigenom de för nederbörd och låga moln gynnsamma faktorerna oftast elimineras.

Det geografiska läget på läsidan av fjällkedjan samt närheten till hav, som ofta bidrar till en cirkulation, som förhindrar molnbildning och nederbörd, är den yttersta orsaken till det "goda flygvädret".

Flottiljen har ett mycket naturskönt läge inbäddad i lummig grönska. Personalen, som till största delen bor i Söderhamn, har kort väg till hemmet. Med cykel åker man ut till flottiljen på 15–20 minuter. Trots det korta avståndet till staden störs invånarna där ej av

Överste Gösta Seth

32:ans rytande vid start, beroende på att startbanan har en sådan riktning, att tätbebyggelsen ligger utanför bullermattan.

För den sport- och friluftintresserade finns rika tillfällen i omgivningarna. På vintern finns rikligt med bra skidterräng. På sommaren finns en underbar skärgård för den som vill segla, fiska och bada. Ett uppskattat nöje är att på försommaren beskåda förekommande orrspel på flottiljens startbanor. Runt om staden finns tillfällen till fiske i tjärnar och bäckar, och den jaktintresserade saknar inte villebråd. Speciellt finns det rikligt med älg om vilket tidningarnas notiser om kollision mellan bil och älg kan berätta.

□

Soldathemmet

Hänt se'n sist

ur chefens dagbok

Tunnel I

Instrumentsektionens instrumentverkstad är delvis omdisponerad och moderniserad.

Tunnel II

Planläggning för modernisering av radioverkstaden pågår.

Bergsinfarten

Förbindelsegången mellan omklädnadsrum och berget är i princip färdigkonstruerad och kommer att lämnas ut för anbudsinfordran.

Materiallaboratoriet

Modern utrustning för provning av gummi har anskaffats.

Rb

Utrustning för underhåll av Rb 24 har installerats och personalen har intrimrats på densamma med hjälp av personal från tillverkaren (Philco). En av representanterna däriifrån. Mr. Milt Read, stannar vid CVA ca 1 år, för att vara oss behjälplig med eventuella problem, som kan uppstå.

Administrationsbyggnaden

Källarvåningens lokaler för tryckeri- och fotoavdelning är färdigställda och tagna i bruk.

Ytterområde

I samråd med Västerås Hushållningssällskaps trädgårdsarkitekt har vissa omplaneringar gjorts och en del nyplanteringar tillkommit.

Belysningen vid administrationsbyggnadens gårdspan har förbättrats.

Smärre reparationer och omläggningar av de asfalterade vägarna kommer att ske.

Fr. v. CCVV S-Å Lilja, öi L-H Larsson, öi J-F Hamilton, fdir C-R Ekblad, dng L. Thornström, öi O. Norell, bdir S. E. Sörelius, öi O. Hörberg, fdir R. Genestig, avd.chef H. Lindgren, fdir L. Frennemo, öi T. Stordal, CCVA A. Högfeldt, kn B. Ruben, avd.chef P. Jurander, öi N. Akerblom

Gästboken

10 mars

Med anledning av offertinfordran från Flygförvaltningen på motortyp RM6C studerades vår översynsverksamhet på denna motortyp av personal från CVM.

11 mars

Vår vältalighet är icke vad den borde vara! För den skull gav rektor Sivert Wallman, Västerås, oss en lektion i denna svåra konst.

Vår auditor, rådman Martin Lindheimer, hade anledning att besöka oss.

18 mars

Under 1:e brandinspektör B. Styrlanders, FortF, ledning och i samband med Milo-brandinspektörernas årsmöte, gjordes studiebesök vid CVA av bl. a. brancheferna i Stockholm, Hälsingborg, Skövde, Örebro, Östersund och Boden.

Efter orientering om CVA visades verkstaden, och som avslutning anordnades en släckningsövning med CVA brandstyrka.

24 mars

Nyutnämnde arméöverdirektören C. G. B. Regårdh samt 1:e byråingenjör J. H. Olsson från KATF besökte oss bl. a. för att diskutera översyn av instrument.

7 april

Länsskolnämndens i Västmanlands län ordinarie ledamöter besåg CVA yrkes-

Mr M. Read

skola, vilken de till alla delar fann vara mycket tilltalande.

8 april

Chefen för FF/EL samt hans byråchefer tillsammans med CUH och CTUK besökte CVA under en dag och fick därvid orientering och visning av CVA av idag.

14 april

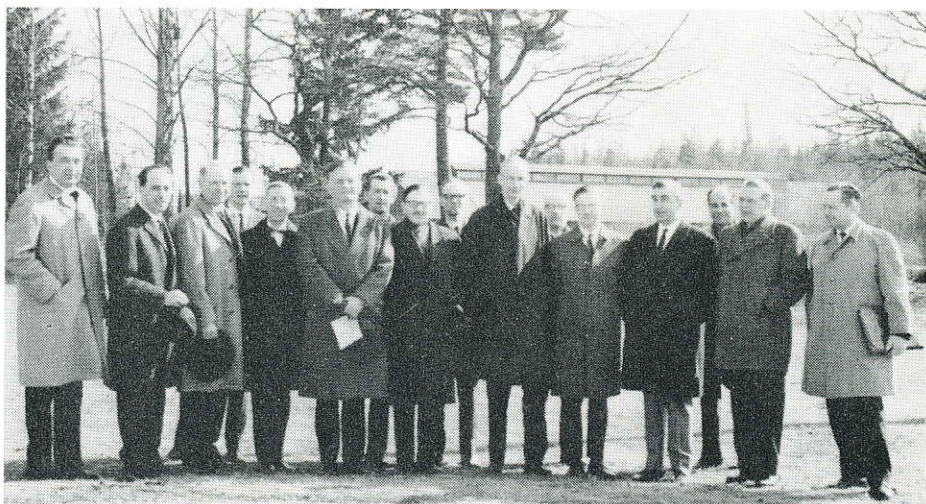
Lokalpressen var kallad för att den skulle få se vårt miljökontrollerade rum och verksamheten där.

24 april

För diskussion av transporter per järnväg besöktes vi av intendent Gullberg och inspektor Jonsson, TGOJ.

13 maj

Flygförvaltningens nye inköpsdirektör Gösta Stener gavs en information om CVA i samband med en rundvandring genom verkstäderna.

Corridas – spanskt folknöje

1964

Corridas är det spanska namnet på tjurfäktning. Min första corridas såg jag i Plaza Toros Monumental de Barcelona. Redan ett par timmar i förväg börjar folk samlas utanför arenan, och allt efter som tiden går, blir anströmningen av skådelystna allt större. Diskussionens vågor går höga och spänningen stiger för varje minut. Så småningom slussas man in via trappor och gångar, hyr en liten sittkudde för några pesetas och slår sig ned. Folklivet omkring är glatt och trivsamt. Färgerna rött och gult, som är Spaniens nationalfärger, går igen i mycket: den röda jorden, den allestädes närvarande solen. Men ingenstans har de bägge skenbart omaka färgkomponenterna mött mig med sådan styrka och i så skrämmande symbios som på tjurfäktningsarenan. Det är som om färgerna själva valt denna vår jords hemskaste och mest spännande lek som det enda rätta mediet för sin fulla utveckling.

Arena, sol och skugga

Nedanför mig ligger den runda cirkeln med ökengul sand, prydd med en röd ring, som inte kommer att vara längre än vispgrädden i en tårtdekoration på 5-årskalaset. Tjurklövar och springande människofötter skall snart riva sönder den. Sandcirkeln är inhägnad med en barriär av mörkrött trä. Den har fyra öppningar bakom träskärmar, där matadorens medhjälpare under inledningsskedet kan söka skydd för tjuren, som då på sin höjd får en plankstump i de vassa hornen.

En corridas börjar någon gång mellan 17.00–18.30, då solen sjunkit så lågt att den delar amfiteatern i två ungefär lika stora halvor – sol- och skuggsida. På samma sätt delas sedan publiken i två delar – *sombra y sol*. Det är bäst och dyrast att sitta på *sombra* (skuggsidan) och låta hopen stekas på solsidan, tycker de rika och förnäma. Första parkett kallas *tendido*. Det är så nära att man kan få sand i ögonen, när tjuren i raseri sparkar bakut, skrapar med framklövarna och sänker huvudet till förnyat angrepp på den vikande fienden.

Man bör komma till arenan i god tid. Att betrakta publikens samling är nämligen mycket intressant. Föreställningen börjar exakt på minuten, vilket lär vara enda beviset för att en spanjor kan komma i tid till ett avtalat möte. Precision i detta sammanhang är ett bokstavligt begrepp för spanjoren. Med sina stenbänkar liknar anläggningen en jät-

tebastu, där svettiga badgäster slår sig ned på bänkarna för att bli ordentligt genomångade.

Föreställningen skall snart börja och läskedrycks-, affisch- och vykortsförsäljare gör en sista förtvivlad kraftanstängning att sälja så mycket som möjligt. I och med att öppningsfanfaren ljuder får nämligen ingen som helst försäljning störa föreställningen.

Uvertyren spelas upp

Orkestern spelar, några män i svarta byxor och röda skjortor gör en sista frisering av manegens sand. Den tomma arenan verkar hypnotiserande, liksom en stängd dörr, där man väntar att handtaget skall vridas runt. Man vet att kampen på scenen bara har två hederliga finaler: seger eller död. Nu lyfter härlderna sina horn, fanfaren ljuder. Portarna rakt över arenan öppnas, in kommer en procession, färgrik och ståtlig. Sakta och värdigt skrider den fram mot presidentlogen. President kallas den person – vanligen en högt uppsatt sådan – som är skådespelets beskyddare. I spetsen rider ett par ryttare i Filip IV-kostymer från 1600-talet – svarta sammetsdräkter, puffbyxor, vita strumpor, kavaljerskor med blanka spännen och på huvudet baretter, som de svänger i en sirlig hälsning. Presidenten besvarar hälsningen och kastar ned nyckeln till tjurarnas stall. Bakom ryttarna går tre matadorer (*El toreros*) i spetsen för var sin kvadrilj, bestående av två picadores och tre banderilleros (matadorernas assistenter). Matadorerna bär *trajes de luces*, d.v.s. guldbrokad, tusentals blänkande stygn broderade på silkesboten. Hela dräkten från epåletterna ner till knäbyxorna är täckta av ett konstnärligt slingrande mönster. Bortsett från guldets har varje matadorkostym sin egen färg: svart, rött, blått, gult. Banderilleros har liknande men enklare kostymer. Picadorerna, som rider på madrasserade hästar, bär en utrustning som mera för tankarna till Vilda Västern. Hästarnas stämband lär vara avskurna, ty skriket från en häst, som fått tjurens horn i magen, lär inte ens en tjurfäktningspublik stå ut med. Längst bak i processionen kommer ett trespann med bjällror och blänkande seldon men utan vagn. Med sistnämnda skall de döda tjurarna släpas ut.

Solbländad tjur till anfall

Processionen drar ut, arenan blir tom igen. Dörren till tjurbåset, som är ett kolsvart rum, öppnas och en solbländad svart tjur, med bringa som en bisonoxe

och bakdel som en hund, rusar ut. Innan han släpptes ut från fällan, stack någon en hullingförsedd liten tingest med uppfödarens färger i hans vänstra skuldra, för att pigga upp honom. Tjuren frustar och får plötsligt syn på något som rör sig. Det är banderilleros som nu lockar tjuren att anfalla. När tjuren anfäller rusar de in i skydd bakom träavbalkningarna och tjuren sätter hornen i träet. Nästa banderilleros viftar med ett skynke och tjuren rusar mot honom. Samma sak upprepas till dess tjuren blivit lagom ilsken och trött. I detta skede kommer en beriden picadore in på arenan och kampen fortsätter nu mellan ryttare med lans, häst och tjur. Hästen har skyggappar, så placerade att den inte ser tjuren från en viss vinkel. Ryttaren driver häst och tjur i lämplig position för en lansstöt mot tjurens nacke. Tjuren anfäller och ränner hornen i sidan på den madrasserade hästen, som ibland lyfts på hornen och vräks omkull. Då svävar ryttaren i livsfara och medhjälpare rusar in på arenan och lockar bort tjuren.

Matadorens introduktion

När matadoren anser att tjuren fått tillräckligt med lansstick, vinkar han bort sina medhjälpare. På arenan finns nu bara en människa mot en tjur. Matadoren förflyttar sig sakta med små steg fram mot tjuren, som står stilla. Plötsligt sänker tjuren huvudet och rusar mot matadorens röd-gula skynke. Matadoren flyttar inte fötterna, utan vrider bara på klackarna och böjer undan kroppen. En s.k. *verónica* på fackspråk. Hornspetsarna passerar ibland kanske bara någon centimeter utanför hans ben. Publiken jublar: *olé, olé, olé*. Matadoren talar med tjuren, han retar den med tillrop och små ryck med skynket. Tjuren skrapar ursinnigt med en framklöver i sanden. Plötsligt nytt anfall. Matadoren dirigerar tjuren och striden går vidare. Inte för ett ögonblick släpper matadoren sin uppmärksamhet på tjuren. Han för den dit han vill med skynket, hypnotiserar den att anfalla gång på gång, gör en *redondo*, helomvändning, som får tjuren att dansa ett helt varv omkring honom, tills den inte är vig nog att följa med, utan sätter sig på bakdelen. Vilken ynkedom för en stolt tjur! Matadoren vänder tjuren helt sonika ryggen och vandrar sakta och värdigt bort från honom. Inte en enda gång vänder han sig om. Föraktet ser ut att binda tjuren, den anfäller inte. Vid barriären stannar matadoren och hälsar leende den jublande publiken.

Tjurens nacke dekoreras

Los banderilleros står nu färdiga. Alla tre har varit och hämtat sina banderillas, korta (40 cm) sylvassa spjut med metkroksliknande hullingar och tvinnade med olikfärgade papper. Den första ställer upp. Han håller en banderilla i vardera handen och söker ådra sig tjurens uppmärksamhet. Han ropar och sträcker armarna rakt upp. När tjuren fått blicken fixerad, böjer den huvudet och båda rusar nu mot varandra. I sista ögonblicket viker banderilleron undan och stannar upp på tå och stöter i samma ögonblick de sylvassa spjuten i tjurens nacke. En pappersbuske med smärtande nålvassa rötter växer ur tjurens blödande nacke. Den ser till slut ut som en berusad karnevalshäst, som försöker slita serpentinerna från ansiktet. Förgäves slänger och kastar den huvudet för att bli av med det smärtsamma i nacken.

Dödsrond i blod och sand

För sista gången hör man häroldernas trumpetstöt, bebådande att den s.k. dödsronden skall börja. Nu är tjuren ensam på arenan. Blod färgar tjur och sand. Matadoren hälsar än en gång upp mot presidentlogen och gör kors-tecken. Muletan — ett blodrott skynke — lämnas fram. Matadoren tar värjan, böjer dess klingspets något litet mot planket för att den smidigare skall tränga in i tjurens hjärta. Sakta går han mot tjuren. En ensam vandring med många tusen par blickstillta ögon riktade på honom och tjuren. Alla är tysta. Nu vet matadoren att antingen kommer tystnaden att vändas i jubel eller fyrop. Antingen blir han ett alla fiaskons fiasko, det ömkligaste öka som satt sina spattiga klövar i en arena eller också en universums jämlike, som kan använda solen till gloria och stjärnorna till ordensdekorationer. Han vet, att han är i livsfara. För många har denna vandring varit den sista. Han måste glömma människorna. Hela tiden måste han koncentrera sig på den motståndare han har framför sig. Ett blodigt, sargat, till halvt vansinne retat djur. Han vecklar ut muletan och kretsar omkring tjuren för att söka bästa position. Nu är det sista gången han bjuder upp den till dans. Publiken fordrar något särskilt. Allt vad han kan, skall han nu visa, hela serier av parader och turer. Han skall anfalla och parera, utmana och avvärja. Han skall visa sig som den store mästaren i alla pase och quites. Publiken är sakkunnig och kan avgöra hans storhet. Varje liten rörelse registreras obönhörligen. Han vecklar ut muletan, sticker in värjan i ett veck och skakar den med små ryck. Tjuren angriper. Muletan fångas av hornen, glider över nacken och bort över ryggen. Gång efter an-

nan. Omväxlande vänder matadoren fram-eller baksidan till när tjuren rusar förbi, så nära att hans dräkt färgas av det blod som rinner utefter tjurens buk. Jublet bryter löst. Inför varje ny pase tystnar publiken. Det syns vad bruset betyder för den ensamme mannen där nere. Han liksom lyfts av jublet. Allt lyckas för honom. Han blir allt djärvare och säkrare. Fotflyttningarna blir allt mindre och mindre, enbart små vrickningar och vändningar får tjurens vassa horn att glida förbi aningen av en centimeter utanför hans kropp. Kokett håller han ena handen i sidan och spänner kroppen så häftigt i en vändning framför den framsusande tjuren, att djuret faller på knä och hasar längs sandmanegen.

De bägge där nere på arenan är nu helt engagerade av varandra. Matadoren härskar över tjuren. Han tar emot den i knäböjande ställning, först på höger knä, sedan på vänster. Så med båda knäna i sanden. Hornen kunde ha skurit strupen av honom då de blixtrade förbi. Plötsligt kastar matadoren ifrån sig både skynke och värja. Med händerna i midjan står han där helt obeväpnad framför tjuren. Ingen rör sig. Tjuren är helt besegrad, den förmår inte anfalla. Den är liksom förlamad. Publiken håller andan. Allt är dödstillt. Striden är snart över. Tjurens bringa höjs upp och ned. Matadoren griper efter värjan för att utdela dödsstöten. På nytt går han emot tjuren, med dröjande steg. Det blodiga, röda skynket håller han nu helt ner mot marken. Tjuren får inte angripa nu. Den skall stå stilla med framklövarna tätt intill varann, liksom i tung sorg över sin förestående ända-lykt. Skynket drar tjurens huvud nedåt. Hans överman och härskare är nu en meter från honom, nu en halv. Matadoren lyfter armen och värjan. Noggrant siktar han längs klingan. Hälarna lyfts, ena benet faller framåt och böjs, det andra förblir sträckt rakt bakåt. Alldeles stilla står han där. Ändrar kanske siktet någon millimeter. Plötsligt ett kast framåt, in mellan tjurens horn och värjan försvinner till fästet i djuret. Alla håller andan. Tjuren står stilla, gungar, stapplar ett par korta steg, de korta frambenen viker sig och den faller ihop framför matadorens fötter. Ett obeskrivligt jubel möter matadoren från läktarna. Folk blir som tokiga, sidendukar, skor och blommor kastas ned. En man rusar fram och skär båda öronen av tjuren och överlämnar dem till matadoren, som vandrar runt arenan med öronen i handen och mottar jublet.

Öronen skänker han till någon lycklig på läktaren. En enda gång lär det ha hänt att en matador fått *både* svans och öron. Bara att få *ett* öra lär vara sällsynt. Jag hade tydligen tur som fick se en Madridmatador få *två* öron. Por-

tarna slås upp och dragspannet galopperar in under bjällerklang och pisksmällar. Ett par krokare i tjurens horn och så släpas den ut ur arenan. Med utsträckt arm gör matadoren en sluthälsning till den jublande publiken och försvinner ut. En ny trumpetstöt ljuder. Nästa tjur rusar ut och allt börjar på nytt. Vid varje tjurfäkting dödas på detta sätt sex tjurar. "Sex vackra och tappra tjurar" brukar det stå på de färgsprakande affischerna.

Professionella contra novillos

För en svensk kanske tjurfäktingen synes grym och meningslös. Men nu är det ju så att man får lov att "ta seden dit man kommer", som ordspråket säger, och för spanjoren är tjurfäktingen en nationalsport, som nog inte är lätt att ändra på. Jag skulle i sammanhanget dock vilja rekommendera, att skall man se en tjurfäkting, så skall det vara en riktig sådan med professionella utövare. Gå inte på s.k. novillada, d.v.s. tjurfäkting mellan unga tjurar och ovana tjurfäktingare, unga pojkar som kallas novillos. Då kan skådespelet blir verkligt avskyvärt med en mängd misslyckade stötar, innan tjuren dör.

Tjurfäktingens arenorna i de större städerna tar in 25—30.000 människor och biljettkostnaderna varierar mellan fem och fyrtio kronor. För cirka en tia får man tillräckligt bra plats på Delanterna (ungefär halvvägs upp på läktaren). Man behöver då inte betala dyra pennningar för att få sand i ögonen, vilket väl egentligen är ganska obehagligt.

COMPLICATED RELATIONSHIP

Our neighbour Mr Jackson was telling us about his family and relations:

I made the acquaintance of a young widow who lived with her grown-up daughter not far from my father's house. In course of time I married the young widow.

My father, who had long been a widower, fell in love with my step-daughter and made her his wife.

Then my wife became her own father-in-law's mother-in-law, and my step-daughter became my step-mother; I, who was her step-father, became her step-son.

My step-mother, my wife's step-daughter, got a son, who is my brother, being the son of my father and my step-mother; but as he is at the same time my step-daughter's son, my wife became the grandmother of her brother-in-law, and I the grandfather of my brother.

My wife also got a boy. My step-mother, who is my boy's step-sister, is at the same time his grandmother, for he is the son of her stepson; and my father is the brother-in-law of my boy, as he is married to the boy's sister.

En god anda genomsyrar hela CVA

Fdir Sture Larsson i teknisk överläggning med tre av sina äldsta medarbetare, ingenjörerna R. Collstam, S. Molin och Y. Brinkmark

Den 1 juli är det 15 år sedan jag började min tjänstgöring på CVA. Arbetsuppgifterna som motoringenjör var inte helt nya för mig. Jag hade en längre tid tjänstgjort på halvtid vid CVV och c:a sex veckor vid CVM. Men det var i alla fall oerhört mycket nytt, som väntade mig: En så gott som ny verkstad insprängd i berg, pågående översyner av på den tiden FV:s i antal största motor, DB 605, moderna rationaliseringstankar, förberedelser för översyn av jetmotorer. Detta och givetvis mycket annat var självförståeligt spännande saker att ta itu med. Den mest lockande arbetsuppgiften var givetvis förberedelserna för översyn av motor typ RM2. Jag hade redan i början av 1948 av dåvarande

verkstadsdirektören fått i uppdrag att med CVA diskutera byggandet av provanläggning för jetmotorer insprängd i berg. Som alla vet dröjde det åtskilliga år innan detta blev verklighet, och arbetet med projekteringen blev en utdragen historia. Vissa tider var det helt stopp för att därefter blomstra upp till full intensitet. Intresset och humöret följde givetvis därefter och denna upp och nedgång och långa tidsutdräkt var väl inte heller lycklig för projektets genomförande. Utöver ordinarie arbetsuppgifter i samband med översynerna, fanns ju övriga projekt i samband med övergång till jetmotorer som måste lösas och som ej kunde ställas på framtiden. Anpassningen av verkstaden för jetmo-

torer krävde omfattande omändringar i metoder, utrustningar och lokaler. Man ville också tillämpa rationellare metoder vid översynerna. Stora delar av verkstaden fick totalt byggas om med nya utsprängningar som följd, allt under det ordinarie översynsarbetena måste pågå utan avbrott. Lösandet av dessa problem gav inspiration och intresse för samtliga på motorverkstaden och var därigenom en extra källa till ökat intimitet samarbete och ett sammansvetsande av personalen. Det har också hela tiden för mig synts vara ett utmärkande drag denna goda sammanhållning och samarbetsanda. Visserligen var det snudd på en viss sprängning av denna goda anda efter den för några år sedan för CVA ej särskilt välkomna organisationsändringen, men som väl var höll den sig även för denna påfrestning.

Det är ju givet att jag fått största erfarenheten från motorsidan, men kontakterna har ju funnits i stor utsträckning med övriga avdelningar på CVA och mina totala intryck har blivit att en god anda genomsyrar hela CVA. Trots den oerhörda expansionen under dessa år har den i alla fall kunnat bestå. Kan det bero på chefer, folket i allmänhet, expansionen eller kanske bergrummen, ja, vem vet.

Ser jag tillbaka på alla dessa år, så är mitt bestående intryck, att jag haft en synnerligen intressant och trivsam tid på CVA. Varför slutar man då, ja, se det är en annan historia.

Samtidigt som jag här försökt redogöra för mina intryck vill jag, genom att utnyttja möjligheten att nå alla, hjärtligen tacka mina medarbetare och alla dem som jag i olika sammanhang haft nöjet att samarbeta med eller på annat sätt kommit i kontakt med under min CVA-tid.

Glimtar från New York World's Fair

Efter ett CVA-ärende i soliga Kalifornien tog vi — ing. Lars Jacobsson och jag — hemvägen via New York. Den lilla tid vår kassa tillät oss att använda där var bara det första veckoslutet i juni. Hela söndagen anslogs till New York World's Fair 1964/1965.

Att göra ett regelrätt reportage från en så fantastisk omfattande och mångskiftande utställning som denna överstiger väsentligt både Bergtrollets utrymme och min förmåga. Jag får därför nöja mig med att försöka ge några glimtar från 8½ timmars vandring genom ett tätbebyggt område av 1,7 km längd och 1,5 km bredd.

På detta stora område finns både nationer och enskilda industrier i egna byggnader, dessutom restauranger, show och... Billy Graham Pavilion! En icke-

amerikan skulle nog gärna sett USA:s delstaters stora byggnader utbyta mot något från de tyvärr orepresenterade östastaterna. Detta skulle ha fört utställningen närmare sitt fina motto: Fred genom förståelse. Intressanta utställningar görs av Indien, Thailand, Mexiko och flera afrikanska stater. Det mest intressanta i USA-utställningen är själva byggnaden — en reflexion som gjordes i många fall.

Den svenska utställningen haltade en smula. Inget gavs av land, folk eller kultur, bara industri presenterades, visserligen fin industri — men ändå... Efter träget letande fann jag bredvid en finstilt skylt det 700-åriga stiftelsebrevet för världens äldsta bolag, STORA. Jag led av hur illa denna attraktion utnyttjats. Gamla Sverige räddades av ASEA,

som presenterade sina olika pionjärsatser i fråga om elkraftöverföring på ett så publikdragande sätt att både gammal och ung fascinerades.

För att övergå till industriföretagens utställningar vill jag först nämna att SKF hade en egen paviljong, där man visade en skickligt programmerad show i bild och stereoljud. Motto "Rörelse".

Japans utställning får kanske hänföras till industrisidan och gav ett starkt intryck av landets framsteg på det tekniska området.

Bland de många bidragen från USA:s industrier trotsar de fantastiskt påkostade utställningarna GM:s framtidsvision FUTURAMA och General Electrics PROGRESSLAND varje försök till beskrivning i enbart ord.

Då jag med ännu värkande ben skriver ned dessa rader vill jag ge blivande besökare rådet "Aldrig på en söndag". Långa köer!

Jan A. Källberg

Det dunkla minnet

- Finns det blommor i fönstren.
- Det är mest blåa — men vad heter dom. Vi har en Flamingo-blomma och så en lång ranka.
- Hur är din fru klädd i dag?
- Det är fredag och städdag. Alldeles säkert en nylonrock.

Bernt

Gudrun

Var vänlig blunda ett par ögonblick. Så där ja. Men håll igen korppluggarna ordentligt. Ingen liten fuskspringa.

Svara nu på ett par frågor. Hur är tapeterna mönstrade i rummet, där ni sitter just nu? Vad är det för färg på gardinerna? Vilka blommor finns det i fönstret?

Det var väl inte så lätt.

Ett experiment ungefär i den här stilen gjorde Bergtrollet på CVA. Vi frågade Bernt Andersson på Instrument en del om hans hemmiljö.

— Kan du beskriva tapeterna hemma i vardagsrummet?

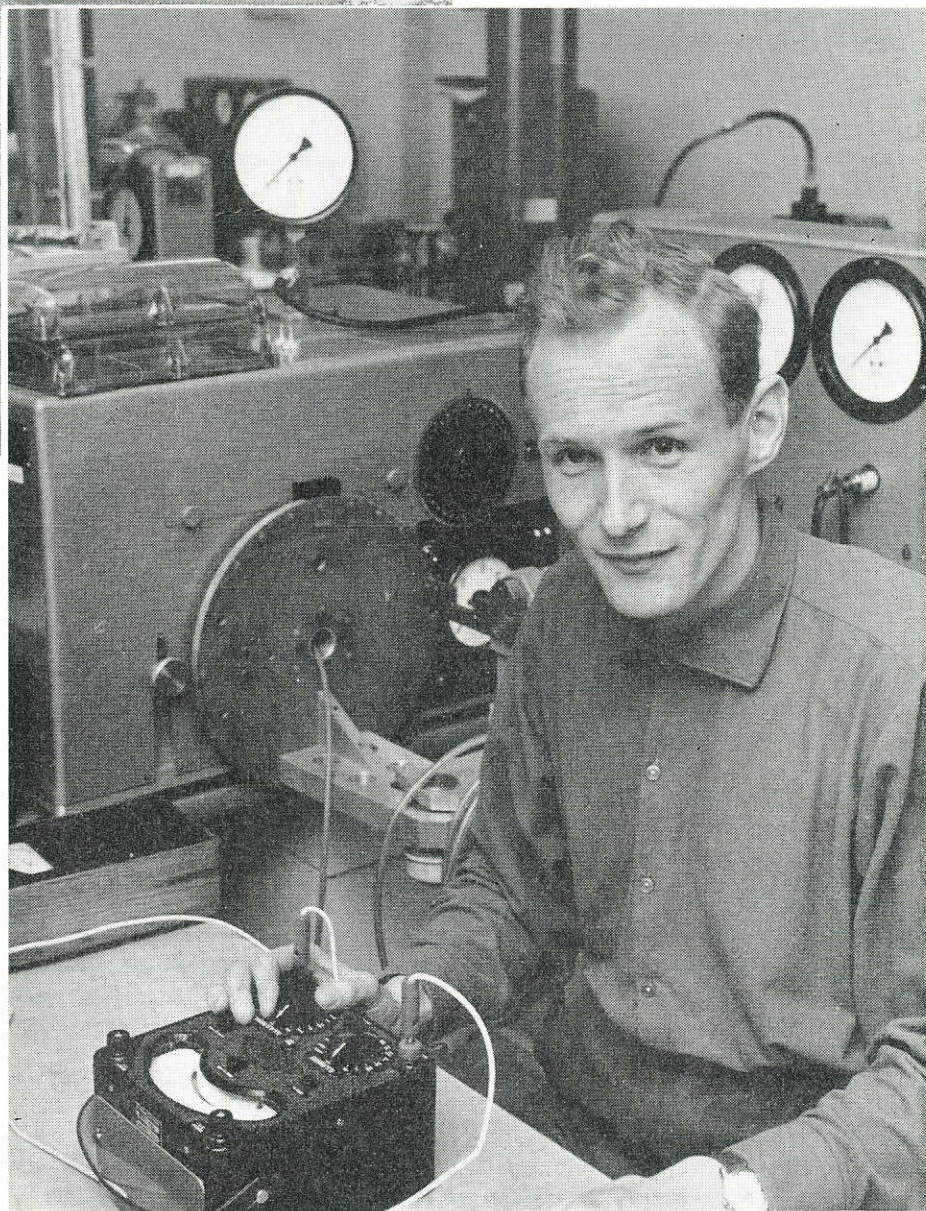
Bernt funderar en stund.

— Jo, tapeterna är svagt rutiga med runda ringar i. Så får han något av fjärrskåderi i blicken.

— Nej, inga ringar.

— Berätta något om gardinerna.

— Gardinerna i lilla fönstret är vita. Stora fönstrets gardiner är vita i mitten och på sidorna gulbruna.

Text:
John Eklöf

Foto:
Reinhold Carlsson

— Men det där med tapeterna är jag inte riktigt säker på, skickar Bernt fram som en brasklapp.

På Teleinstrument smög vi oss på Jan Pettersson och överrumplade honom med samma frågor. Han verkade förvirrad och om han precis inte slet sitt hår,

Jan

Helga

så verkade det som om fingrarna skulle ha försökt aktivera minnescentrat.

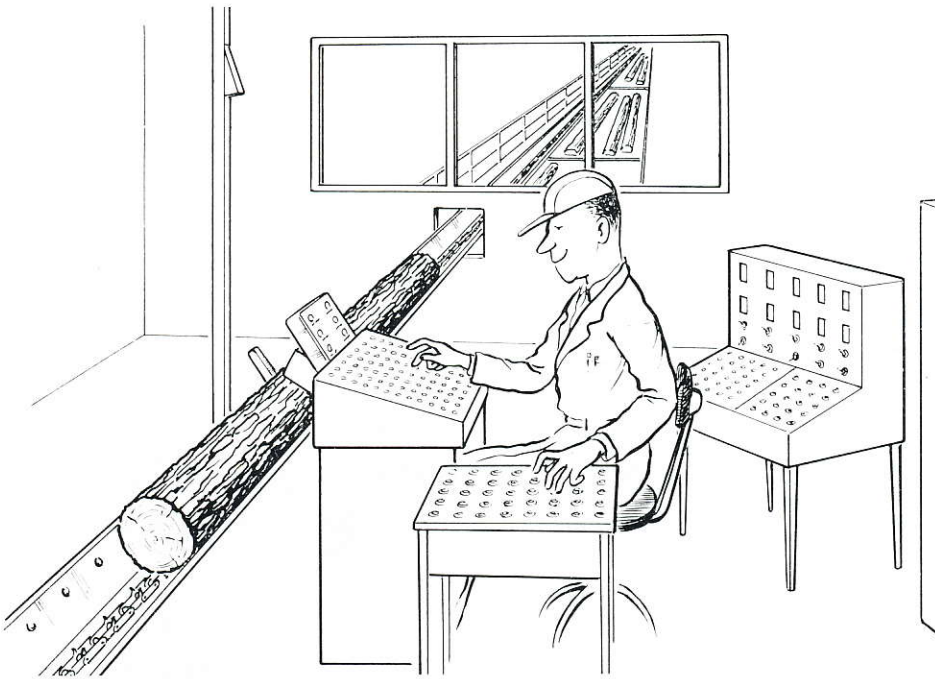
— Tapeter det har vi, men vad ska jag säga. Inga blommiga i alla fall. Några sådana där rutiga saker måste det vara. Gardinerna? Svårt det här. Alla färger är möjliga. Men jag tror att dom är ljusblå i ena fönstret och i det andra bruna. En engelsk pelargonias står i ett fönster. Den andra blomman ska visst vara någon slags lönn. De andra något som jag inte vet vad det heter.

Frujan har en klänning i mörkgrönt, ganska tjockt sammetsaktigt tyg. Jag kan inte säga vad tyget heter.

Några minuter senare ringde vi på dörren till Jan Petterssons bostad, Munkgatan 17. Fru Helga öppnade. Även om det inte var direkt motvilligt, så var det dock med undran, som hon släppte Bergtrollet och fotograf Reinhold innanför dörren. Vi kollade snabbt upp Jans minnesbilder.

Tapeten: Enfärgad och svår att beskriva. Rutmönstret stämde. OK.

TRYCKTA KRETSKORT I SÅGVERK

Mo och Domsjö var nyligen värdar vid en sammankomst för ett antal personaltidningsredaktörer, varvid företaget samtidigt visade sina anläggningar.

Det sågverk, som 1865 grundades vid Moälvens mynning, finns kvar och har vuxit sedan dess. För 20 år sedan satt

tunningsförmän Gustav Eriksson i ett kar nedsänkt till midjehöjd i älven och mätte stockar, som långsamt flöt förbi, med s. k. klave. Han stod så i solsken, i regn, i värme och i kyla. Sedermera moderniserades metoden så stockarna släpades förbi på en transportör på land

och den mångåriga erfarenheten hos tummaren och hans ögon utnyttjades. Nu har systemet blivit EDB och Eriksson är dess operatör.

Älvflottningen har nu praktiskt taget upphört. Från lastbilar töms timret över rullbord, som matar fram detta så att en stock i sänder körs ut på en transportör. Denna leder stocken genom en detektor, som signalerar om det finns spik eller annat järn i den. Stocken balanseras därefter över mitten varvid fastställs, vad som är rotända. Normalt är denna tyngst och skall gå främst genom alla följande operationer. Den stjälpes på en vagn, som kör en rundbana ett halvt varv för att stjälpa ned den på en kedjetransportör. Skulle toppändan gå före vändes stocken automatiskt under färdens på vagnen kring en tväraxel. Vid färdens avslutning ligger den rätt. På kedjetransportören förs den genom ett kontrollhus där träslaget fastställs och där automatiskt, med hjälp av fotoceller, mätes tjockleken i tum vid topp och rotända, samt längden i fot. Dessa verkliga stockdata jämföres i en centralenhet med ett inläst program, som ger impulser för att sända stocken till sitt utvalda fack, för vidarebefordran till barkning och sågning eller till flistugan för att bli pappersmassa.

Alla data presenteras på en tablå och före tunninsbasen granskar dessa och gör eventuella korrekationer och "spelar" på de sågar, som är i gång så att det ständigt får tillräckligt med material av rätt slag och dimension.

Vid mitt besök böjde jag mig av intresse fram över nämnda fotoceller och tablån visade mitt hattmått i stället för den följande stockens rottjocklek. Den vakne timmermannen räddade dock den prima stocken för att hamna i (pappers-) massan.

Efter presentationen på tablån uträknas med EDB trävolymen i kubikfot samt andra viktiga data och allt utskrivs med en printer till en lista för planering och expediering. På detta sätt beräknar man inom en snar framtid kunna mäta — "tumma" 15 stockar/minut. Därmed ansåg sig MoDo även kunna hjälpa andra skogsindustrier med denna "service".

Efter sågning och torkning, som är kraftigt mekaniserad och fordrar ett fåtal man, renkapas ändarna på varje bräda och stämplas automatiskt efter maskinellt uppmätt, tjocklek och bredd.

(Forts. å sid. 27)

Gardinerna: Ljusblå och bruna. OK.
Blommorna: OK.

Klänningen: Rena missen. Den gröna hängde tillsammans med övrig garderob på balkongvädring. För övrigt var färgen turkos.

Nu tyckte vi att det skulle vara intressant att höra något om en hustrus uppfattning om mannens arbetsplats. Fru Helga tyckte inte att det var så lätt, men gjorde sitt bästa.

— Det finns en massa bänkar i arbetsrummet och så små bord med nånting på. Lödkolvar och radioprylar, men jag vet inte hur dom ser ut. Det märks nog inte att dom är i berget. Det skulle förresten vara kul att komma dit någon gång. Jag tror att det är lysrör och mycket ljusst. Men inga fönster, förstås. Jag undrar om han inte sitter ganska trångt med bänkarna rätt nära varandra. Ganska kala väggar, med ljus färg. Så tror jag att Jan har det.

Bilen rullade vidare ut till Sverkesta, Ringvägen 12. Fru Gudrun stökade i villan och vi konstaterade genast att det där med nylonrocken stämde på pricken. Även i övrigt hade Bernt full

poäng. Tapeterna hade runda ringar i mönstret! Blå blommor var Paula. Så var det fru Gudruns tur att beskriva mannens arbetsplats.

— På CVA-dagen såg jag också Bernts arbetsplats. Men jag kommer inte ihåg, hur det såg ut. Jag hade en liten unge med mig och det var mycket att se. Men jag vet att han sitter och avsynar. Jag tror inte att han har några stora instrument omkring sig. Det är väl rent för att vara verkstad. Ingen massa tåtar. Möjligen en liten maskin, ett förstoringsglas eller någonting.

Det är inte fullt så högt i taket som ett vanligt rum. Belysningen. Var det lysrör? Jag tror inte han har någon bordslampa. Han har det inte trångt, utan gott om utrymme.

Nu har vi inte tänkt oss att dra några djuplodande slutsatser av detta experiment, men vi tycker att grabbarna hade bättre reda på sig än vad vi väntat. Beskrivningen av mannens arbetsplats var i en del detaljer riktig, men i andra helt felaktig. Hur det är med det ena eller andra överlåter vi åt respektive att klara ut.

FALLET WENNERSTRÖM OCH VI

Vi har nu under ett års tid rätt regelbundet genom press, radio och TV fått diverse uppgifter om Wennerström och hans spioneri. Men vad har vi fått veta om den egentliga spionverksamheten? Knappast mer än att han är en stor-spion, som kunnat arbeta ostört i nära nog 15 år och att spioneriet har ådragit vårt land och vårt försvar stor skada, som är mycket svår och kostsam att reparera.

Det må tyckas malplacerat att påstå, att denna nesliga verksamhet skulle ha någon positiv sida. Så är trots allt fallet. Vi som sysslar med säkerhetstjänsten vid vårt företag märker, hur personalen skärpt sig. Nära nog dagligen kommer påpekanden och förfrågningar i långt större omfattning än tidigare. Det kan gälla besök, transport och emballering av materiel, materielens hemlighetsgrad, personalens behörighet m.m. Inte sällan frågas t. ex. om Mr X kan vara behörig att få del av den eller den hemliga uppgiften. Man är angelägen att kontrollera behörigheten innan den hemliga uppgiften utlämnas. Allt är goda exempel på hur vi tycker att säkerhetstjänsten bör fungera.

Olika människor har olika krav på sig själva och sina medarbetare. Vissa tycker sig behöva veta nära nog allting för att kunna lösa sin uppgift tillfredsställande. Andra känner sig belåtna med den del som direkt berör deras uppgifter. Gränsen för "vad som med säkerhet behövs för uppgiftens lösande" är många gånger diffus och svår att dra, och det måste i de flesta fall bli en ren bedömningsfråga. Huvudsaken är emellertid att det verkligen blir en bedömning och att delgivningen inte blir slentrian.

Fallet Wennerström har visat att prövningen i detta avseende inte alltid varit vad den borde vara. Osökt kommer tanken: har jag själv alla gånger följt riktlinjerna? Svaret torde väl knappast kunna bli annat än en tankeställare.

Frågor som osökt inställer sig är bl. a.: följer jag gällande bestämmelser? Är jag för generös vid delgivning av hemliga uppgifter?

Kan jag göra något för att öka säkerheten inom mitt eget verksamhetsområde? M. fl.

Svaren må bli ett vitsord åt mig själv. Tycker jag det blir för svagt, finns ju goda möjligheter att bättra på det.

Den Kinesiska Tortyren.

Den kinesiska tortyren är känd för mycket raffinerade former. En av de mest utstuderade är den tryfflerade hönan. Offret bjudes av sina vaktare på en synnerligen läckert vällagad höna fylld med tryffel och andra godsaker och serveras med mandel och konfekt. Det är välsmakande och den bjudne tar mycket och tycker livet ler mot honom. Mätt vilar han sig och så småningom blir han hungrig igen. Beredvilligt serveras han en måltid bestående av tryfflerad höna med mandel och konfekt. Måltiden smakar ännu gott. Nästa gång han är hungrig blir det åter höna. Så fortsätter det till alla måltider, frukost, lunch, middag och kväll. Alltid bara den vällagade hönan. Aptiten försvinner. Maten smakar inte längre. Enformigheten i mathållet blir en plåga. Förståndet fördunklas. Vansinnet kommer redan efter en vecka.

Våra dagars jäkt kan driva till olyckshändelser i tjänsten påminnande om den kinesiska tortyren.

Måndagen kommer och lunchen annonserar läcker stekt falukorv med potatis och grönsaksstuvning. Det smakar gott.

Tisdagen är sammanträdesdag och det är inte lätt att avbryta i tid. Det är så

Men först skall vi väl ha semester med avkoppling, vila, bad, rekreation och allt annat som en ljuvlig sommartid kan bjuda. Lycka till!

Gunnar Tallqvist

P S

Sedan ovanstående skrevs har stora delar av polisutredningen frisläppts för publicering.

mångenstädes, det är även så här. Lunchtiden är nästan överskriden. Huvudrätten på matsedeln är slut. Som reserv insättes stekt falukorv. Den är god. Men det serverades även i går.

Onsdagen skall man passa tiden bättre, men just vid utgående kommer ett interurbant samtal. Det är vanligt överallt och så även här. Försent. Lunchen är slut. Reservkorven rycker in. Inget fel på tillagningen, men det är tredje dagen.

Torsdagen är det speciellt smaklig lunch och nu skall man rycka in i tid. Det lyckas, men i massen är kön otroligt lång. Maten är populär i dag och tydligen har dess rykte spritt sig vida omkring, ty man ser ansikten, som annars aldrig brukar uppenbara sig på massen. Långt innan kön tagit slut är också ordinarie rätten slut. Man får försöka hålla tillgodo med falukorv. Det börjar dock bli irriterande.

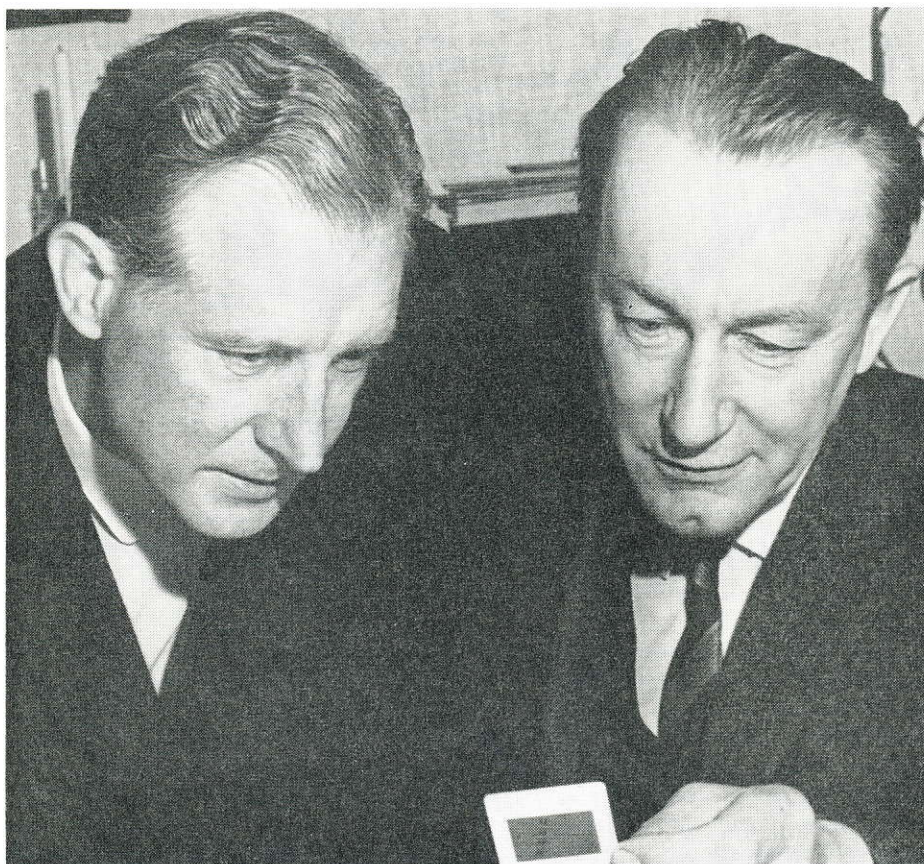
Fredagen mötses med spänning. Matsedeln visar på fisk, men fram i kön visar det sig att det varit fel på leveransen. Som väl är finns det reserver i form av falukorv.

Trött och nedbruten kommer man hem på eftermiddagen för att sätta sig till familjens middagsbord, då makan kommer in med sitt vackraste leende och ursäktar att dagen varit så jäktig och hon har glömt att köpa middagsmat och då kan man väl hålla tillgodo med litet uppstekt falukorv.

Sammanbrottet står för dörren. Stress har många orsaker.

Falukorv är så gott med makaroner, med grönsaker, med senap och helstekt, men som reserv kan det finnas gränser.

PÅ INDUSTRIBESÖK I SOVJETUNIONEN

Färdkamraterna Ture Olsson och John Kardell granskar färgbilderna från Sovjet-resan

Förslaget om en resa till Sovjet väcktes på Ingenjörsförbundets NKI möte i Malmö på hösten 1963. Resan gick i ingenjörsförbundets regi och detaljplanerades av den ryska statliga turistorganisationen Intourist.

Gruppen bestod av 32 deltagare, varav fem kvinnliga. Den 11 april samlades vi på flygterminalen i Stockholm för avresa. Från Arlanda reste vi med ett chartrat ryskt plan till Leningrad. Vi möttes där av vår svensktalande Leningrad-guide Natatja. Tullformaliteterna var enkla och snart undanstökade. Här kunde vi också växla till oss ryska pengar. Men rubeln är dyr: 1 rubel kostar 5,76 svenska kronor. Från Leningrad fortsatte vi resan med ordinarie jetplan till ett av Moskvas tre flygfält, som verkade vara beläget i rena ödemarken. Här mötte vår Moskva-guide Sonja, som välkomnade oss till Moskva. Under den 4 mil långa bussresan in till hotell National i stadens centrum, där vi skulle bo, talade Sonja om att Moskva är en stad med 6,2 miljoner invånare och att den i dag är ett av världens viktigaste vetenskapliga centra. I Moskva finns 77 högskolor med nära en halv miljon studerande. Universitetets 13 fakulteter utbildar specialister av

42 olika slag och Moskvas högskolor utexaminerar årligen 52 000 specialister.

Från vårt rumsfönster på hotellet hade vi utsikt över Manegeplatsen och Kreml. Vi såg dagligen den hundratals meter långa kön av sovjetmedborgare ringla sig upp för gatan mot Röda torget och Leninmausoleet.

Den första dagen i Moskva som var en söndag, ägnade vi åt sightseeing tillsammans med vår guide. Vi åkte runt i de olika stadsdelarna för att lära oss hitta. Det var inte mycket trafik i Moskva jämfört med t. ex. Stockholm. Inte heller är gatorna så breda, som man hört talas om. De största är väl ungefär som Sveavägen i Stockholm. När man ser förstamaj-paraderna på Röda torget i TV, får man ett intryck av att det är väldigt stort. Så är inte det verkliga förhållandet. Det man då ser går genom TV-kamerornas vidvinkelobjektiv, vilket gör att det ser större ut än vad det är.

På söndagarna är alla affärer öppna till kl 22.00, varför vi ägnade söndags-eftermiddagen åt att se på stan på egen hand och gå i affärer. Det går bra att handla i affärerna, trots att man inte kan tala ryska. De flesta varorna har priserna utsatta.

Priserna är efter våra begrepp höga.

Grammofonskivor och balalajkor är dock billiga. Vi köpte som minne några långspelande grammofonskivor och varsin balalajka.

Fotografering är tillåten, utom när det gäller militära anläggningar och broar. Vi fotograferade också flitigt. Film får man ha med från Sverige. Det finns nämligen inte sådana filmsorter i Sovjet som vi är vana vid. Inte heller får man framkalla film i Sovjet, utan den exponerade filmen får man ta med hem. Ingen frågar heller efter hur mycket film man har eller vad man fotograferat.

Ryssarna är mycket nyfikna på turister. Vi väckte stor uppmärksamhet. Skolungdom, som numera läser engelska i skolorna, slog sig gärna i samspråk med oss. Vilde veta varifrån vi kom o.s.v. Frågade efter svenska idrottsmän. Tumba Johansson var ett välkänt namn. Många ungdomar frågade om vi inte hade några nylonskjortor, skor eller strumpor vi kunde sälja. Sådana affärer är givetvis inte tillåtna, men ändå förekommer de och ganska öppet. Vi såg ungdomar som var helt klädda i västerländska kläder. Och de talade också om att de köpt dessa av turister. Vår guide sade, att plastindustrin ännu ej är utbyggd i Sovjet, varför det råder brist på nylonplagg. Vi såg i varuhuset att ett par nylonstrumpor kostade cirka 40 kr.

Vi gick en kväll på restaurang. Den hette Ostpekistan. Det är alltid långa köer utanför restaurangerna i Moskva, så vi trodde inte vi skulle komma in. En i vårt sällskap kunde prata lite ryska, och underhandlade med vaktmästaren. När denne fick höra att vi var från Sverige ordnades det plats åt oss omedelbart, och de som köade släppte förbi oss. Vi var kvar på restaurangen till efter stängningsdags. De ryska gästerna sjöng folkvisor för oss och bjöd på champagne. Man får ett intryck av att ryssarna är mycket snälla och glada människor.

En annan händelse inträffade på vårt hotell: Vi brukade beställa upp kaffe på vårt rum, men denna gång var klockan inemot 24.00. Kökspersonalen hade gått hem, så det skulle inte gå att få något. En städerska hörde detta och gick då och kokade kaffe, som hon bjöd på.

Byggelementfabriken:

Den byggelementfabrik vi besökte tillverkade innerväggar och trappor. Fabriken ingick i en kedja på sex liknande fabriker och var belägen i Moskvas ytterområde. Den byggdes för tre år sedan. Tillsammans svarade de sex fabriker för all bostadsproduktion i staden.

När vi anlände till fabriken blev vi mottagna av en av chefsingenjörerna som först redogjorde för fabriken tillverkningsprogram och organisation.

Fabriken sysselsätter 900 man, varav 100 är tjänstemän. Arbetstiden är 7 timmar per dag och 5 timmar på lördagarna, vilket gör 40-timmarsvecka. Fabriken hade hög kapacitet och det var en påtaglig aktivitet i arbetet. Som ett mått på fabriken effektivitet nämnde man att fabriken fotbollslag vunnit serien. På en fråga i detta sammanhang om hur man såg på Sverige som idrottsnation, svarade den ryske ingenjören, att när ishockeyturneringen gick i vint-ras, var han bara nervös vid två tillfällen, och det var när Sovjet spelade och när Sverige spelade.

Fri läkarvård, fri tandvård och ordnad semester ingår i de sociala förmånerna. Utanför arbetet har man mycket gemensamt, bl. a. idrott, teater, utbildning.

I Moskva bygger man 6-vånings bostadshus och skall övergå till 8 våningar. Detta gjorde att fabriken hade omställningsproblem. Bl. a. måste nedre väggarna dimensioneras om, vilket innebär nya former och annan armering. Innerväggar-arna, som fabriken tillverkade, levererades färdiga för tapetsering och målning och forslades med lastbilar ut till byggnadsplatserna i Moskva. Imponerande var anordningen för punktsvetsning av armeringsmattorna.

Moskvitchfabriken:

Det andra industribesöket gällde bilfabriken Moskvitch, där vi mottogs av en kvinnlig verkstadsingenjör, som tog oss med på en första orienterande rundvandring. Vi fick bl. a. se målningslinen med helautomatisk sprutmålningsanläggning och infravärmeugnar för torkning av lackeringen, monteringslinen och hejarsmide av vevaxlar och ventiler. Sist fick vi också se slutmonteringen där bilen lämnade bandet.

Hela uppläggningsen var modern med "löpande bandprincipen" tillämpad.

Efter den första rundvandringen i fabriken samlades vi hos den tekniska informationsingenjören, som redogjorde för tillkomsten av fabriken och för tillverkningsprogrammet. Fabriken startade 1930. Från början var det en monteringsfabrik. Under år 1941—1947 hade man uteslutande krigsproduktion, men efter kriget började man tillverka personbilar. Fabriken har 184 underleverantörer och de anställda på huvudfabriken är 15 000, varav 2 500 är ingenjörer. 38 % av de anställda är kvinnor och 45 % av samtliga anställda är i åldern 18—29 år.

Man arbetade i skift och även här var det 40 tim. vecka. F. n. planeras en övergång till 5-dagarsvecka med bibehållande av 40-timmarsveckan. Fabriken leveranskapacitet är en bil var 3:e minut. Två gånger per dag, en gång varje skift, avbryts arbetet under 5 min. för gymnastik efter högtalarinstruktion. Gymnastiken utförs på arbetsplatserna.

Det stör inte produktionen poängterades det.

110—150 rubel per månad är genomsnittslönen och 70—200 rubel är min- och maxlön. Som jämförelse nämndes att en nyutexaminerad högskoleingenjör har 90 rubel per månad i begynnelse-lön och 300 rubel är genomsnittslönen för företagets högskoleingenjörer. På fabriken tillämpas en form av premiesystem. 10—40 % av arbetslönen kan utgå som premie om planen gått bra.

Då det gäller lönerna beskattades dessa med 7—12 %, 1 % går till fackföreningsavgift och den betalas av alla, direktören icke undantagen.

Mellan olika företag finnes avtal att sälja och köpa utan vinst. Man frågar sig givetvis hur det hela finansieras, någon måste ju betala. Staten bestämmer priset på alla varor. Så är även fallet med bilarna. På basis av produktionskostnaderna har man räknat fram ett pris för bilen. Utöver detta pris, som är självkostnadspriset, har fabriken 25 % som man får av staten. "Vinsten" 25 %, som är mellanskillnaden mellan fabriken pris och statens, fördelas på de anställda och olika investeringar.

Om fabriken ökar i effektivitet och kan reducera antalet arbetstimmar, minskar fabriken självkostnad, och "vinsten" blir större, eftersom man har ett fast pris på varan.

Av fabriken tillverkning går 40 % på export till 14 länder. För att få köpa en Moskvitch tar det två år efter det man skrivit köpekontraktet.

De anställda på fabriken får inte köpa bilen billigare, som fallet är vid svenska fabriker. Den enda förmånen är att de slipper väntetiden på två år.

Kongresspalatset:

Kongresspalatset ligger innanför Kremles murar. Det gör skäl för namnet palats. Det är byggt av glas och marmor. Kongressalen har plats för 6 000 åhörare. Vid varje sittplats finnes uttag för hörlurar samt en ratt med vilken åhöraren väljer det språk han önskar få översatt till vid kongresserna. En datamaskin översätter till 14 olika språk. Till de återstående 8 språken översätter simultantolkarna.

När vi besökte kongresspalatset gavs en sång- teater- och dansföreställning av en armenisk artisttrupp. Det var en tre timmar lång föreställning av högsta klass. Salen var också fylld till sista plats. I mellanakterna kunde man åka upp i rulltrappor till den översta våningen, där bankettsalen är belägen, för förfriskningar: glass, lemonad, champagne, vodka, kaviar och smörgås.

Under föreställningen spelade en hundramannaorkester. Golvet i orkesterdiken kunde under pågående musik höjas i nivå med scengolvet.

Bolsjojteatern:

Vi besökte också Bolsjojteatern där det gavs en operaföreställning. Denna teater är sedan tsartiden. Den är mycket vackert och dyrbart utsmyckad, och har sex läktare över varandra i hästskoform. Bland publiken såg man damer i finare toaletter och med diamantsmycken samt högre militärer i uniform. Vi förstär oss själva inte så mycket på opera, men Marie-Louise Bergström från NKI-skolan, som vet det mesta om opera, sade att något som är bättre kan man ej få se någonstans.

Moskva Cirkus:

En kväll tillbringade vi på Moskva Cirkus. Detta är en cirkus som är bofast i Moskva. Föreställningen varade i ca 3 timmar. Varje programpunkt var av toppklass. Vissa delar av detta program visades i svensk TV veckan innan vi for till Sovjet.

Industri och lanbruksutställningen:

I södra utkanten av Moskva är industri- och lanbruksutställningen belägen. Detta är en permanent utställning, där det finnes specialister inom olika områden och dit industrifolk inom Sovjet kan resa för att diskutera tekniska problem och få hjälp med dessa.

Det är en stor utställning. Bara vägnätet på området är över 6 mil sammanlagt. Vi hade kort tid på oss, men vi hann gå igenom ett par av alla dessa marmorpalats. Det ena var avdelningen för maskinteknik. Det påminde mycket om tekniska mässan i Stockholm, med svarvar, fräsar, bormaskiner etc. Även programstyrda maskiner fanns och många av maskinerna demonstrationskördes. Även avdelningen för elektronik besökte vi. Denna avdelning påminde också mycket om tekniska mässan i Stockholm. Där utställdes diverse elektroniska apparater och mätutrustningar. Dock kunde vi inte se några, utrustningar för högre frekvens än 10 kHz.

Färg-TV-anläggningar och datamaskiner fanns. De flesta TV-apparater för svartvit mottagning var av äldre modell med 17 tums bildrör och 70° avlänkning. Vi såg bl. a. en magnetronmodulator, som till utseendet verkade vara en exakt kopia av en som The Narda Microwave Corporation tillverkar.

Leninmausoleet:

Vi fick även besöka Leninmausoleet. Vi hade så nära till Röda torget att vi promenerade dit. Som turister behövde vi ej stå i kö, utan fick ställa oss före den långa kön. Kl. 11 började visningen. Själva mausoleet är byggt av svart polerad marmor och soldater står där på vakt dygnet om. Lenins balsamerade kropp ligger i en glasmonter med belysning. Vi fick inte fotografera här och

inte stanna, utan sakta promenera förbi. Man kunde se ryssar med tårar i ögonen när de hade passerat. När vi frågade några ryssar varför de ville se Lenin blev svaret: Lenin är vår Gud.

Vi frågade vår guide varför Stalins stoft ej fick ligga vid Lenins sida och vart det flyttats. Hon svarade: Stalin var mycket bra när han arbetade åt Lenin och han var under kriget en bra fältherre. Men som enväldshärskare blev han misstänksam och maktlysten och sände många oskyldiga människor i döden. Därför flyttades hans stoft ur mausoléet och begravdes under en enkel håll vid Kremlmuren. Vi fick se denna plats, där var fotografering tillåten.

Kreml:

Kreml är den äldsta stadsdelen i Moskva. En hög tegelmur löper runt hela Kreml. Där finns tre katedraler, livrustkammaren, kongresspalatset och regeringsbyggnader. Vi besökte två av dessa enastående vackra katedraler. Vi fick även gå igenom livrustkammaren. Här finns alla skatter bevarade från tsartiden. Man skulle kunna gå här i dagar och titta på dessa fantastiska rikedomar.

Universitetet:

Vi gick igenom en del av Moskva-universitet, som är beläget i stadens utkant på Leninhöjden, den högsta platsen i Moskva.

Vi besåg aulan, lektionssalar, gymnastiksal, simhallar, matsalar och biblioteket. Här studerar 36 000 ungdomar. Vi åkte i en av de snabbgående hissarna upp till 23:e våningen, där man hade utsikt över hela staden.

Leningrad:

Vi besökte även Leningrad under ett par dagar. Också denna stad är storstad med 3,5 miljoner innevånare.

Där såg vi på en del kulturhistoriska minnen, såsom Vinterpalatset, som numera är ett museum - Sovjets största - med fantastiska skatter från tsartiden, och Isak-katedralen.

Vi skulle även i Leningrad ha gjort industribesök, men Intourists huvudkontor meddelade att detta inte kunde ordnas för närvarande.

Aterfärden gick över Riga, där vi mellanlandade. Riga ser från luften ut att vara en mycket vacker stad, där den ligger vid Rigabukten med dess breda sandstränder.

Vi gästade Sovjet i endast nio dagar. Men trots denna korta tid fick vi se mycket och har många intryck och glada minnen därifrån. Det bestående intrycket är att det är ett land i stark utveckling, där man ej på långa vägar nått den höga standard som vi har i Sverige.

Flygets Motorklubb 10 år

Fr. v. B. Aldsjö, Bo Elmhorn, Barbara Johansson och Harry "Sputnik" Källström

I april månad firades CVA-UHF:s enda 10-åring, nämligen Flygets Motorklubb.

För att celebrera detta anordnades ett samkväm på Folkets Hus Rotunda. Gäster för kvällen var BMC-Sweden:s tävlingsstall med Bo Elmhorn, Harry "Sputnik" Källström och Barbara Johansson, vilka matchades av PR-chefen Rune Rylander. Sammankomsten började med att klubbens ordf. Bengt Aldsjö hälsade gäster och publik välkomna och överlämnade ordet till Gösta Sigge, vilken läste upp klubbens 10-årskrönika.

Därefter tog BMC-teamet vid med

filmen "Från start till seger", intervjuer av förarna, kåseri om tävlingar där det bl.a. nämndes att Röforsloppet var bland de roligaste tävlingar som Bo Elmhorn visste. Till sist bildades en frågepanel och publiken fick ställa frågor som rörde motor och motorsport.

Kvällen avslutades med kaffe och dopp och mellan tuggorna sjöngs en och annan allsång till ackompanjemang av Y. Carper och E. Pettersson. Ett telegram från klubbens upphovsman Lennart Swidén lästes upp inför den samlade menigheten.

S.B.

HISTORIK ÖVER FLYGETS MOTOR- KLUBBS ARBOGA 10-ÅRIGA TILL- VARO

Den 29 april 1954 samlades ett 35-tal motorfordonsägare till möte på ABF:s lokaler i Arboga för att bilda en *Flygets Motorklubb*. Initiativtagare till mötet var ing. Lennart Swidén, Arboga. Avsikten med den planerade klubben angavs av ing. Swidén vara, att genom avtal med bensindistributörer och övriga leverantörer inom bilbranschen få till stånd rabattavtal för klubbens medlemmar.

Interimstyrelse valdes med Lennart Swidén som ordförande. Övriga medlemmar i styrelsen blev ing. Ahlin och ing. Westerlund. Den 21 maj samma år hölls ett möte varvid Flygets Motorklubb bildades. I styrelsen invaldes följande ledamöter: L. Swidén, A. Ahlin och S. Meyer på två år och R. Sirby och S.-E. Lundahl på 1 år. Cirka 45 personer besökte mötet.

Vid möte i oktober meddelades att vid köp av 100.000 liter bensin per år utgick rabatt på ett öre litern.

I mars 1955 hölls det första årsmötet. Ett sextiotal personer var närvarande. L. Swidén omvaldes som ordförande och som v. ordförande nyvaldes R. Svensson och till ny styrelseledamot I. Adielsson.

I september 1955 anordnades en orienteringsutflykt i vilket ett 30-tal medlemmar deltog. Utflykten planerades av Ingemar Cåson. Brinkmark vann tävlingen och Hagström blev tvåa. Vid allmänt möte i november höll dir. Nordström från Försäkringsbolaget Fylgia ett föredrag över ämnet "Vad innebär Din fordonsförsäkring".

Genom samtidig anslutning av cirka 100 medlemmar från klubben till Motor-männens Riksförbund behövde dessa ej erlagga någon inträdesavgift av 15:- till "M".

Vid årsmötet 1956 valdes till ny ordf. R. Svensson, H. Enström, I. Adielsson och G. Sigge till ledamöter. Som inköpare fungerade I. Adielsson för järnhandelsvaror, oljor, samordnade inköp från postorderfirma i Borås, och S.-E. Lundahl som inköpare för bilradio, bildelar m.m. För detta tillerkändes de

ett arvode av 150:— vardera per år. Årsavgiften fastställdes till 5:—. I maj hade klubben besök av sekr. Rådö i Motormännens Riksförbund.

På styrelsemöte i augusti 1956 förelåg en inbjudan från Försvarets Motorklubb om medlemskap. Det konstaterades att inga avgjorda fördelar förelåg, varför inbjudan avslogs.

Årets orienteringsutflykt, kallad "Brittsommarrundan", anordnades i oktober.

Klubben har efter förslag av tecknare Herbert Andersson, antagit ett emblem som utformats dels som affischeringsymbol, dekalkomanier, rockslagsmärken samt vagnmärken.

Tretton trafikfilmer visades under 1957. R. Svensson antogs som inköpare för "Foto-materiel".

Till ordf. 1958 nyvaldes Ingvar Karlsson och som nya styrelseledamöter valdes L. Lundgren och S. Ericsson. Avtal om bensin slöts med Svenska Shell och Börje Hedlund, Köpingsvägen, Arboga.

Verktyg inköptes för utlåning till medlemmarna, samtidigt gavs medlemmarna tillfälle att inköpa verktyg för egen del med goda rabatter.

Till ordf. för 1959 valdes H. Odenhult. Nya styrelseledamöter blev Lars Bergman och Gösta Sigge.

Till ordf. valdes på årsmötet 1960 Gösta Sigge. Nya styrelseledamöter blev Sten Julle, Gösta Haglund och Magnus Schutz. Klubben anslöts till Tjänstemännens Inköpscentral.

Frågan om anslutning till Försvarets Motorklubb var uppe vid flera tillfällen men avslogs.

Årsmöte den 7 mars 1961. Punkt 10 på dagordningen "Organisationsfråga", vilken innebar anslutning till Försvarets Motorklubb, beslöts att utgå. På grund av att valberedningskommittén ej fått fram kandidater till styrelse och de sittande samtidigt avsåg sig ledamotskapet, stod klubben helt utan styrelse. Man beslöt tillsätta ny valberedningskommitté, vilken kom att bestå av hrr Lundahl, Fransson och Andersson.

Vid det fortsatta årsmötet den 21 juni 1961 valdes Gösta Sigge till ordf. Övriga styrelseledamöter blev L. Lundgren, G. Haglund, B. Aldsjö och L. Fransson.

Brittsommarrundan fick inställas på grund av för få deltagare. För att stimulera intresset för allmänna möten provades en ny giv. En svensk långfilm som hette "Med dej i mina armar" visades, men efteråt konstaterades att det hade varit billigare att bjuda deltagarna på Folkets Hus Bio samt kaffe med dopp på kondis.

Årsmöte den 14 mars 1962. Till årets ordf. valdes Bengt Aldsjö, nyvalda styrelseledamöter blev Herman Skoglund och Lennart Fransson. Vid årets Britt-

"Blötis" i Telehallen

En dag skymtades FCPF:s ordförande Ingvar "Blötis" Johansson i telehallen. Och allmänt så undrades det nog över, om ett nytt kollektivavtal var på gång, eller om någon klagat över en för dålig ackordsvinst, eller om den "otäcka" tidsstudiemannen inte varit till full belåtenhet.

Men ingetdera var fallet. "Blötis" skulle börja sitt arbete i telehallen. Han packade upp sina tillhörigheter och intog sin plats vid den tilldelade arbetsbänken.

För säkerhets skull stoppade han avtalet i fickan för att lättast ha det till hands, om någon eventuellt skulle ställa en invecklad fråga.

Och frågar det gör alla och för det mesta hörs han i sampråk med någon kollektiv, som vill höra efter om något hänt inom fackföreningen.

Och "Blötis" berättar och förklarar att avtalet för 1964 gav en dålig utdelning, endast 1 1/2 %.

att kvinnolönerna är på väg uppåt och kommer med all säkerhet att jämnställas under år 1965.

att mastresarna erhållit bättre höjdtilllägg.

att efter 7 år i yrket är man yrkesarbetare och får A:a.

att vid sjukdom har man tre karensdagar, och totalt 90 % av semesterlönen.

att semestern är 4 härliga veckor.

att metodtidmätning = MTM är både på ont och gott.

Men han diskuterar mycket, mycket annat också.

En flicka med romantiska drömmar om kyrkbröllop med frack, blir snart av med sina illusioner efter ett samtal med honom, för till det som så mycket annat är han stark motståndare och tycker att man gott kan bli Fru Andersson eller Pettersson hos stadens borgmästare.

sommarrunda inbjöds Försvarets Motorklubbs medlemmar att delta.

Årsmöte den 6 mars 1963. Till ordf. omvaldes Bengt Aldsjö och som styrelseledamöter omvaldes Gösta Sigge och Lars Lundgren. En skidutflykt till Lindesberg anordnades med ett fåtal deltagare. Med benäget tillstånd av Chefen CVA anordnades träningskörning på halt underlag vid flygfältet, söder om väben Hällby—Säterbo kyrka. Livligt deltagande kunde konstateras. Många medlemmar tog tillfället i akt att låta sina fruar träna vinterkörning.

I slutet av april företogs ett studiebesök till Kuggverkstaden i Köping. Endast ett begränsat antal medlemmar

Tack för hjälpen!

"Tack för hjälpen"! Hur ofta får ett skrivbiträde egentligen höra dessa, kanske många gånger efterlängtna ord.

Man kan ha fått ett skrivarbete inlämnat, som kanske omfattar en halv dags arbete, och man är väl informerad om, att det absolut måste vara färdigt klockan ett.

Det skrivs och skrivs, fingrarna fullkomligt hoppar fram över tangentbordet, kaffepausen får stå över, bara detta protokoll blir färdigt till utsatt tid. Några minuter före ett lämnas det in till vederbörande. Och man är lycklig över att ha hunnit med sitt ombedda skrivveri.

Själv är man medveten om att skrivmaskinen gått varm från första stund, och något stolt sträcker man fram sitt arbete och säger, varsågod.

Och då kan det alltför ofta bli något spydigt svar, i stil med, "Oh, äntligen vad jag har väntat", eller "det tog lång tid det där", det kan också bli en kort nick som svar.

Surt och något ledsen lämnar man rummet, och hoppas som så många gånger förr, att nästa gång få höra "tack för hjälpen".

Snoppan

UTNAMNING

Till riddare av Nordstjärneorden utnämndes på Gustafsdagen verkstadsöveringenjör Anders Högfeldt, CVA, Arboga.

TITELÄNDRING

Vår chef skall fr.o.m. 1 juli 1964 tituleras verkstadsdirektör. En välkommen klarhet i "titelfrågan".

Ja, Blötis är mannen som vet vad han vill och som är uppskattad arbetskamrat, trots att han ofta slår näven i bordet och säger "Neej, aldrig i livet".

Caritha

kunde få vara med. Ett förnyat besök gjordes i november månad.

I september anordnades under två dagar "Hastighetsmätarekontroll" samt "Koloxidtest" på CVA flygfält. Statspolisen i Västerås ställde sig välvilligt till förfogande med "Radarmätare". Ett stort antal av klubbens medlemmar utnyttjade möjligheten att få sin hastighetsmätare kollad vid olika hastigheter.

Brittsommarrundan kördes i oktober månad med 43 st. deltagare. Trots uruselt väder var deltagarna mycket nöjda. Vandringspokal skänktes av CVA. Den första inteckningen erövrades av L. E. Williamsson, CVA.

Sekr.

Våra toppskyttar laddar upp

Foto: Reinhold Carlsson

för FV
driftvärn-
mäster-
skap

Tänk att dom vann

– det vågade
vi knappast
tro när den
här bilden togs

Dv-chefens sol-
varggrin smittar
av sig på hela
skyttelaget.
Nedifrån fr.v. Åke
Dandanell, dv-
chefen Bertil
Blomqvist,
Herbert Kåberg,
Holger Larsson,
Tage Wallqvist,
Gunnar Merkén,
Arne Olsson och
Lennart Larsson.

FÄLTTÄVLAN

På en bana som var cirka en mil lång tävlade 10 man från vårt driftvärn mot 198 hemvärnsmän från fo 48. Tävlingsen var förlagd i terrängen omkring Ransta, och omfattade:

Skjutning med gevär och K-pist, handgranatkastning, kartläsning, punktorientering, avståndsbedömning samt fri orientering.

Största anslutningen var även denna gång från UHF. Placeringarna blev blandade. Bästa resultatet fick Bertil Blomqvist tätt följd av Lennart Löth i klass IV. Gunnar Rystedt fick en god placering i klass V. Rickard och Birger, två glada kämpar från Karlslund, kom på nedre delen av prislistan. Trots mötgångarna lovade de varann att vid nästa års tävling ta skadan igen.

Vinterkurs i Bollnäs

Kursen var förlagd till Stagården. Dagligen övades skidteknik, försvars- och posteringsövningar, vapen- och kompasskänedom. Trots den ringa snö-tillgången var deltagarna Richard Lenander, Nils-Erik Tägtström, Lennart Löth och Gunnar Rystedt mycket belättna med kursen.

Välkommen i Driftvärnet

Bertil Blomqvist

Knallseger för Driftvärnet

Flygets lag tog hem Flygvapnets dv-mästerskap

Fredagen den 5 juni åkte CVA-UHF dv.lag till Färna bruk för att kämpa om FV dv.mästerskap. CVA-UHF dv. hade att försvara 2 tidigare segrar. Laget hade gett sig den på att vinna även denna gång, enl. ordspråket (tredje gången gillt).

Vid den vackra trakten kring Färna bruk hade hv.off. kapten Wikman med hjälpen lagt upp fina stationer för de olika momenten.

Det är med spänning man går ut på banan för att klara av uppgifterna som kan vara svåra i vissa fall.

Efter varje station hör man grabbarna säga: Det gick illa här men det tar vi igen på nästa och så fortsätter det lika efter varje station.

Det visar bara att laget har självkritik vilket är nyttigt många gånger.

När laget klarat av sista stationen visste vi inte hur vi låg till, men där vräktes på för fullt, och med ett toppresultat som avslutning.

Under tävlingen hörde vi bara: Ni ligger bra till men F1 är hack i häl på Er.

Det var spännande i högsta grad.

När vi kom fram till målet fanns inga resultat anslagna, men det tippades överallt vem som hade vunnit.

Så kom resultatet på anslagstavlan och då visade det sig att CVA-UHF dv. hade vunnit en stor seger med massor av överviktspoäng.

Lagpris samt plakett till varje man i laget. Prispengar om 125:00 kr tillföll CVA-UHF dv. för bästa resultat i närstrid.

Lag	Fältskjut.	Snabbeld	Eldöverfall	Närstrid	Försvarsstrid	Hgr.	Spr.	Sum. poäng	Plac.
CVA	87	142	120	197	191	9	134	880	1
F1	95	114	124	180	85	11	132	741	2
F6	73	101	85	155	150	11	133	708	3
F17	85	95	90	179	109	12	134	704	4
F11	69	64	63	156	100	9	90	551	5
F15	46	53	84	107	110	9	117	526	6

Resultat av Flygvapnets mästerskap för driftvärn 1964

5-kamp på 550

Det var en varm och härlig dag, solen sken och fåglarna kvittrade. Vädret var helt enkelt idealiskt för en lugn och kontemplativ vistelse i naturen. Denna dag, lördagen den 23 maj, gick första grenen i 1964 års femkamp, orienteringen.

Banan var 5,5 km lång, d. v. s. fågelvägen, och var lagd i Lungerskogarna. Den första kontrollen var lurig och splittrade fältet, den andra samlade det igen. Där fanns nämligen Gun-Britt Ström och Zaima Bergström med en stor flaska svalkande apelsinblandning – det behövdes i värmen. Till den tredje kontrollen gick det nästan väg och den var inte svår att hitta. Desto värre var det till målet. Sträckan dit var den längsta på hela banan – även enligt kar-

tan – underlaget var mjukt och kraftkrävande och så dags fanns det inte mycket kraft kvar. Till målet kom vi alltså i spridd ordning men det är inget att undra över där fanns varken flicka eller flaska.

Fjölårets mästare var på det givmilda humöret och spridde handikappoäng, avd. 556 fick 52, avd. 555 35 poäng och avd. 554 fick 19 poäng. Själva behöll mästarna bara 14 poäng.

De tio bästa individualisterna blev Nils-Erik Forsberg (1.06.30), Gösta Hemmingsson (1.10.15), Rolf Johansson (1.15.15), Bo Hellström (1.21.55), Sverker Nidmark (1.22.20), Lars Sundström (1.24.10), Lars Gustafsson (1.24.55), Bert Eivik (1.28.00), Arne Moberg (1.28.20) och Ove Eriksson (1.32.50).

Leken går vidare.

Rg

Vintersäsongen är slut och den aktivitet som utvecklats inom badminton, bordtennis, gymnastik etc har mer eller mindre upphört i och med att sommaren kommit. Fotbollen har börjat rulla och lockat massor av spelsugna CVA-are ut på fotbollsplanerna. Varpakastarna har börjat rikta in sig på pinnarna och man får väl hoppas att även friidrottarna kommit igång.

Som påpekades i förra numret är lokalfrågan ett stort problem för alla som vill idka motionsidrott här i staden och någon lösning på dessa frågor kan inte skönjas. I enstaka fall har Karlbergshallen i Köping fått hyras av motionsugna CVA-are och detta är kanske någonting som kan upprepas under nästa säsong.

Under den gångna vintersäsongen deltog IFFA badmintonsektion med två lag i Mälardalsserien. I div 1 segrade FLYGET lag 1 och i div 2 kom lag 2 på femte plats. Här nedan följer den slutliga serietabellen för div 1:

Flyget lag I	10	9	1	0	47-13	19
Köpings BK	10	6	3	1	37-23	15
Valla IF	10	6	4	3	33-27	10
Södertälje BK	10	4	0	6	29-31	8
Eskilstuna BK II	10	2	2	6	21-39	6
Eskilstuna BK I	10	0	2	8	14-46	2

NÄR FÅR ARBOGA SIN SIMHALL?

Köping — Fy bubblan!

UHF-TRÄFFEN

Ovannämnda efterlängtade händelse gick av stapeln den 17 april å Folkan och c:a 100 st glada och förväntansfulla UHF-are hade mött upp, med nye chefen, byråchef Karl Hultman i spetsen. Det blev full rulle från början med filmföreläsning samt efterföljande kabaret av vanligt gott författarmärke. Välväxt nummerflicka var Gunilla S, välsjungande och söta Sonja, Gunilla och Marianne var godbitarna, och russinen i kakan var Olle, Carl-Hugo och mr Gernando. Och "Eberneser" kapellet inte att förglömma. Medlemmar: Herman, Bror, Emil o. "Snickarn". God musik av gammalt märke. Bejublade saker i kabaren: Olles utomordentliga "Beatles" kopia med lugg, gitarr och alla andra aggregater, samt det proffsbetonade framträdandet av illusionisten "mr Gernando", som inför en häpen och förbryllad publik utförde alla möjliga "svartkonster" i den högre skalan.

Det dracks också kaffe och käkades tårta, det dansades till tonerna av Klings trio och stämningen var god och glad. Men allting roligt har ett slut, så ock denna fest, och vid midnattsnåret

tackade chefen Karl Hultman alla de medverkande för goda insatser i underhållningsprogrammet samt överlämnade blommor till de medverkande. Han uttryckte förhoppningen att traditionen med UHF-träffen måtte fortsätta, och att alla goda krafter som arbetar med denna, inte må förtrötts.

Sociala kommittén vid UHF

Ja, rubriken låter väl hur statlig och torr som helst, men alla de som begagnade tillfället den 24 maj att följa med nämnda kommittés bussresa till Stockholm, kan alla intyga att det var "världens" kul. Sten Julle och Co hade fixat ihop ett mycket bra program för dagen. Vi samlades kl. 07.00 vid Järntorget f. v. b. med buss till Stockholm. Första anhalt var Philips vid Lidingövägen. Vad vi fick skåda var ett nybyggt jättekomples med 1 000-talet anställda inom väggarna, massvis med prunkande tulpaner utanför, en inredning som ej kan

beskrivas, måste ses. Upplevelse nr 2, var företagens studio, en akustisk sensation, en upplevelse med bild och toner, som kändes långt nere i maggropen och långt nere i ryggraden! Det var hisnande berg- och dalbanefärder på vidfilmsduken, bil- och mc-färder i farter som gjorde att man måste hålla i sig i kurvorna, samt musik. Och vilken musik sedan! Det glömmes man inte i brådrasket. Det var en verklig upplevelse. F. ö. fick vi beskåda en utställning av Philips-koncernens alster och vi fick se vad den moderna elektroniken betyder i dagens samhälle. Och det var inte litet. Ing. Öhqvist Philips var vår utmärkte ciceron.

Nästa anhalt var Millesgården på Lidingö, också det en upplevelse, fast i annan riktning. Vädrets makter slösade med sol över Milles konstverk, och försommarens späda grönska bildade en tjugande ram kring alla de skatter, och vi såg och vi njöto!

Vasavarvet med alla sina fynd lockade därefter och vi såg där Eric Ohlsson, som med kännaremin inregistrerade alla detaljer och med välbehag insöp tjärdoften i lokalerna. Man förnimmer på ett särdeles sätt historiens vingslag vid beskådandet av vår stormaktstids fartygsskapelse, en skapelse som fick så liten livstid.

Här övas allsång!

Foto: Reinhold Carlsson

ARBOGA FLYGKLUBB

- klubben som är uppåt

Med Flygledningens medgivande utnyttjar Arboga Flygklubb på CVA:s fritid flygfältet för sin verksamhet. Genom styrelse och medlemmar har klubben direkta anknäpningar till berget och dess administrationsbyggnader. Klubbens egna lokaler ligger på andra sidan flygfältet i anslutning till gamla och nya Hjälmare kanal.

Det är inte så länge sedan spinnrockslika glidare bogserades upp över flygfältet och föraren på ett par hundra meters höjd, kringblåst av fartvinden betraktade moder jord mellan fötterna. Ännu helt nyligen störcdes trakten av dånande dubbeldäckade flygplan med trädförstagningar, som inte släppte ut ens en vilsegången gråsparv. Arboga flygklubb tävlade, vann och stod på toppen.

Medlemmarna kom och gick och så småningom sjönk verksamheten. Klubben körde ned på sparlåga. Nu har den åter segat sig uppåt. Sedan ett par år tillbaka är intresset markant stigande från de yngsta på modellflygstadiet till de vuxna med segel- och motorflygplan.

Modellflygning är en lockande hobby där ungdomens lek förenas med allvarliga experiment med teknikens senaste landvinningar. Det är felaktigt att enbart hänvisa den till ungdomen som en god start för att få förståelse för aerodynamik och konsten att flyga utan även för äldre att som ett avkopplande fritidsnöje presterar något som kan ge synbara resultat.

Segelflyget är visserligen en koncentrerad sport, men är samtidigt en sund kroppslig avkoppling från den dagliga arbetsstriden. Utbildningen sker numera i flygplan med dubbelkommando med flyglärare. ABC-diplom är helt borta. Väl utbildad kan föraren i mera avancerade flygplanstyper — klubben äger en polsk "Mucha" — segla upp på höga höjder och göra långa sträckflygningar. För dylika prestationer finns det speciella utmärkelsetecken — silver C, guld C, etc. — som flera av Arboga flygklubbs medlemmar stolt kan visa upp.

Även motorflyget har gått framåt. Ännu har klubben kvar en enkel Piper Cub 24 — Luftens T-ford, konstruerad 1936 — men den är fortfarande flygsäker och stabil. För flygbogsering finns en kraftigare Piper Colt. Den är tvåsitsig och instrumentutrustad för blindflygning. Det finns även en medlem med eget flygplan, men vi hoppas det blir fler. Slutligen kommer klubben att tillföras ett modernt 4-sitsigt lågvingat flygplan — Beechcraft Musceteer. Det

skall vara försett med dubbelkommando, fullständig instrumentutrustning för flygning i nedsatt sikt och en modern radioutrustning. Den är avsedd att täcka all slags flygning, utbildning, övning, resor, utflykter. Tyvärr är flygningen begränsad till medlemmar, men å andra sidan föreligger inga som helst svårigheter att enrulleras som dylik.

Juniprogrammet

Motorflygskolan är i full aktion med 5 st elever som skolas under Bengt Nilsson och Ulf Rigbys mångåriga erfarenhet. Denna grupp blir klar i höst.

Segelflygelever är det gott om i år, det är 12 st som f. n. håller på med C-diplom och certifikatsskolning. Flygningar för passagerartillstånd pågår vid sidan om den ordinarie skolningen. Årets längsta flygning är över 6 tim.

Instruktörer är Olle Holm och Sten Melander.

Den 6/6 kl. 14.00 kommer klubben att ha uppstigningar med Cp-barn från Örebro. Efter flygningen kommer alla att besöka nya klubbhuset. Klubbens yngsta sköter serveringen av läskedrycker och bakverk. Vi hoppas att kunna samla in så mycket från diverse företag att alla får lite till livs.

Sammanhållande är R Lemon.

Den 3/6 kommer Luftfartsstyrelsen till Arboga på besök och skall samtidigt besiktiga 3 st motorflygplan. Vi håller tummarna.

Ny hangar är under uppförande och vi hoppas att med ledning av ing. R. Eriksson få alla våra plan under tak i slutet av sommaren.

Den 7/6 kommer klubbens segelplan "Mushan" att delta på Dala-Järnas flygdag och skall genomföra ett avancerat flygprogram.

P.S.

Cp-barnen (30 st.) gladdes
åt flygningen

Utflyktsdeltagarna (c:a 50 st) disponerade dagen f. ö. med att äta på någon av huvudstadens många vackra utserveringar. Foresta lockade många, och några föredrog gröngräset framför Hasselbacken, en del träffade exotiska medmänniskor. Vinbäcks-Kalle o. Oskar hade en givande konversation med bl. a. tre st negrer! Dagen var lyckad och varm, och hemfärden gick fint med Stig Johansson vid ratten. Hula, Yngve o. Famne spelade och sjöng allt vad de förmådde, både på dit- och hemväg, allsången ljöd och Leif var märkta belåten.

Alla var överens: "nästa år gör vi en ny lika lyckad resa!

Tack Sten Julle och Co!

□

VISDOM

Det bästa är det godas fiende.

Från Personal om personal

In memoriam

Gösta Bohman, född 1914, anställd vid CVA 1946, avled den 27 mars 1964 efter en långvarig sjukdomstid.

Bohman var en hjälpsam och varmt uppskattad arbetskamrat. Under sin CVA-tid tjänstgjorde han inom flera olika avdelningar. De senaste åren var han tekniker på avd 480.

Förrådsförvaltaren Axel Nilsson född den 1 sept. 1899 i Linköping, avled den 5 april 1964 efter en tids sjukdom.

Budet om hans bortgång väckte djup förstämning bland personalen å UHF.

Axel Nilsson var en lugn, sansad och pliktrogen man, som det var lätt att samarbeta med.

Han anställdes i FV 1 dec. 1920 och vid UHF som förvaltare 1 juli 1945.

□

Tack!

Ett hjärtligt tack för uppvaktningen på min 50-årsdag.

Margaretha Fogelberg

Ett hjärtligt tack till chefer och arbetskamrater för den vackra gåva jag fick mottaga när jag slutade min anställning vid CVA.

Hilding Sjöberg

För all vänlighet, som visats mig under min tid på CVA, ber jag få uttrycka min stora tacksamhet.

Roland Lidman

Vi hälsar välkomna till CVA

Eve Andersson, ingenjör	avd 556
Karl-Gunnar Bengtsson, montör	279
Gunnar Berggren, förrådsarbetare	636
Johnny Berglund, montör	274
Monica Björn, ritbiträde	615
Gun Eriksson, skrivbiträde	780
Hans Gedlitschka, ingenjör	556
Eivor Green, telefonist	951
Sten Gülich, tekniker	370
Hans Holmberg, telemontör	274
Kjell Ingvarsson, ingenjör	515
Bengt Jonsson, eldare	810
Arne Larsson, ingenjör	514
Ivar Larsson, verkstadsbud	670
Carl-Erik Lundemo, instrumentmakare	251
Erik Negga, montör	272
Gösta Nilsson, ingenjör	623
Karl-Gunnar Näslund, ingenjör	556
Harald Pehrson, verkmästare	281
Uno Sellgren, ingenjör	512
Lars-Olov Sundström, ingenjör	556
Gertrud Sörbom, skrivbiträde	765
Bo Tedner, ingenjör	513
Eiwy Warlind, skrivbiträde	992
Gunnar Wisth, montör	278

Vi hälsar välkomna till UHF:

Sture Larsson, Fdir.
Mary Karlsson, Förrådsarbetare.
Erik Larsson, Förrådsarbetare.
Mats Persson, Förrådsarbetare.
Karin Näslund, Städarska.
Karin Norrman, Städarska.
Pia Waséll, Kontorsbud.
Karin Ericsson, Kontorsbud.
Inger Thelenius, Kontorsbiträde.

Vi gratulerar

CVA

60 år

30/7 Carl Albertsson	avd 642
5/8 Rickard Johansson	670
21/8 Alvar Lindberg	780
11/9 Georg Larsson	200
10/9 Albert Eriksson	491
16/9 Gunnar Tallqvist	960
30/9 Erik Wretström	380
6/11 Karl Frödin	200
19/12 Einar Edvardsson	122

50 år

22/8 Thure Andersson	765
9/9 Bengt Öst	491
10/9 Tord Lewander	111
19/9 Boris Forsberg	491
25/9 Gunnar Gustafsson	200
8/10 Valdemar Andersson	850
13/10 Nils Jansson	380
28/10 Helge Kåberg	995
20/11 Torsten Fridell	380

UHF

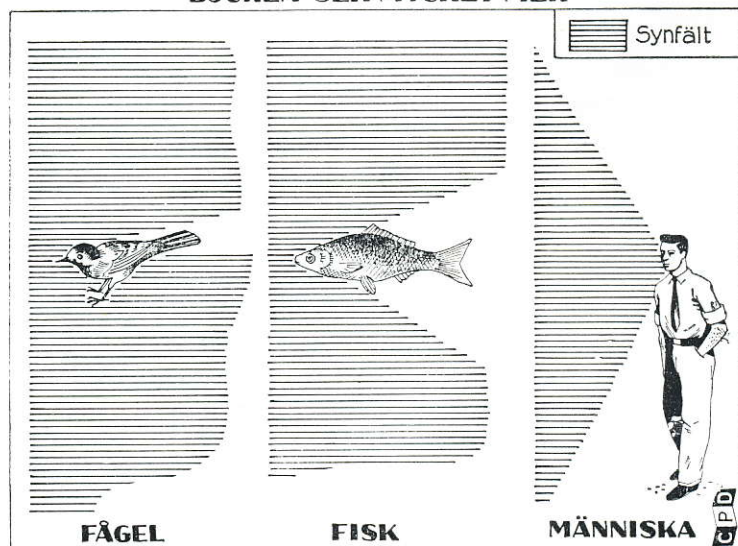
60 år

19/12 Ivar Pettersson	412
13/7 Arvid Svanholm	412
10/9 Elof Ström	412

50 år

24/9 Erik Dahlberg	441
--------------------	-----

DJUREN SER MYCKET MER

LÖMSK KORROSIONSTYP STUDERAS VID CVA

Något om spänningskorrosion, korrosionstypen som höll på att avgöra andra världskriget

Dragen kittel, sprucken genom spänningskorrosion

Vi känner alla till att stål utsatt för väder och vind rostar – speciellt torde detta vara välbekant för bilägaren. Även andra metaller angripes på liknande sätt. Ett gemensamt namn för denna typ av materialförstörelse är korrosion. Uttrycket kommer från det latinska ordet *corrodere*, som betyder fräta. Korrosionen beror ytterst på metallernas strävan att ingå föreningar med andra ämnen. Härigenom återgår metallerna till det stabila "malmstadiet", ur vilka de en gång framställts.

Metallernas förstöring genom korrosion utgör ett allvarligt tekniskt problem och en svår belastning för näringslivets ekonomi. Den årliga kostnaden för korrosion och korrosionsskydd enbart i Sverige uppskattas till en miljard kronor.

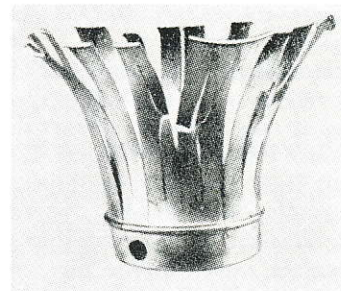
Spänningskorrosion — en lömsk och farlig korrosionstyp

Olika typer av korrosion förekommer. En speciellt farlig typ uppkommer genom samverkan mellan dragspänningar i materialet och vissa korroderande ämnen. Den kallas därför för spänningskorrosion.

Spänningskorrosion uppträder företrädesvis hos kopparlegeringar, som genom kallbearbetningar eller värmebehandling erhållit inre spänningar och som samtidigt utsättes för korroderande medier, vanligen ammoniak, luft och vatten. Även mycket små mängder ammoniak, som normalt förekommer i atmosfären, kan försorsaka korrosion.

Vid spänningskorrosion uppstår sprickor i ytan, som kan tränga djupt in i metallen och ge upphov till brott. Brotten uppstår utan några synliga angrepp från utsidan, varför denna korrosionstyp är synnerligen lömsk och farlig. Det berättas att under andra världskriget blev en brittisk jagare manöveroduglig i ett kritiskt läge till följd av ett spänningskorrosionsbrott i en kondensortub. Händelsen föranledde Churchill att konstatera: "vi höll på att förlora kriget på grund av spänningskorrosion".

Det effektivaste sättet att undvika spänningskorrosion är att genom avspänningsglödning sänka de inre spänningarna samt genom konstruktiva åtgärder minska de yttre spänningarna.

Mässingsburk, uppspräckt genom spänningskorrosion

Spänningskorrosionen studeras vid CVA

För att studera risken för spänningskorrosion hos kopparlegeringar vid exponering i olika atmosfärer, har Ingenjörsvetenskapsakademiens korrosionsnämnd placerat ut provkroppar på olika platser i landet. Provkropparna utgörs av små djupdragna skålar av mässing, som genom avspänningsglödning vid olika temperaturer försatts i olika spänningstillstånd.

En serie har placerats vid CVA i bergverkstaden för studium av atmosfärens inverkan i ett förstklassigt varmförråd. Efter ett års exponeringstid har ingen spänningskorrosion konstaterats, ej heller har provkropparna missfärgats. Från andra exponeringsplatser rapporteras däremot att ett flertal kroppar brutit och att mässingen missfärgats kraftigt.

För vår del utgör resultatet ett mycket gott betyg för atmosfären i bergverkstaden.

Semestertävling för författare

Det hände sig att Balk-Johan och Olle Ahlin hade någon bisyssla för sig en dag förliden. Gunnar Seth inspirerades av dramatiken till vidstående teckning.

Bristen på bildtext tänkte vi få avhjälpt med hjälp av läsekreten. Så här ser vår bitanke ut: Bergtrollets läsare skriver under semesterns varma dagar en kort skildring av den händelse, som gav upphov till teckningen. En liten jury kommer att avgöra vem som lyckats bäst. Och därnäst. Och därnäst. Tre fina bokpriser blir belöningen.

Tävlingsbidrag sändes till Bergtrollets redaktion, CVA, före eller senast 1 sept. 1964.

"Jag har skjutit en gök"

Det var någon gång i slutet av mars, som jag med darrande hand slog telefonnumret till en av stadens privatpraktiserande tandläkare.

En mjuk och trevlig stämning fick mina trasiga tänder att sluta skallra. Vi gjorde upp att jag skulle få komma dit kl. 18.15 den andra juni. Dagen T, dvs. 2/6, satt jag i pappas bil på torget. Min sinnestämning var ganska dystert. Jag kollade klockan på rådhuset stup i ett. Musiken på radion störde mig. Ingen-ting var som det skulle, kl. 18.00 läste jag bilen och gick den lilla biten till Petris tandläkarmottagning.

De korta trapporna upp till väntrummet tog en hel evighet. Slutligen kom jag till en dörr med en skylt som visade att jag var framme.

Mottagningen var en omgjord lägenhet. I hallen, som var klädd med röda tapeter, hängde jag av mig rocken. Väntrummet var lägenhetens tidigare vardagsrum. Det var ljust och trevligt. Rummet innehöll en soffa, två fåtöljer, ett bord, en bokhylla och ett par stolar.

Det var en patient före mig. Han läste Veckorevyn. Jag tog också en tidning och bläddrade lite förstrött. Några minuter senare kom en blond och lång sköterska in. Hon var ganska snygg. Det var samma trevliga röst som jag hade hört i telefonen tidigare. Hon trippade i alla fall iväg med karlstackarn, och efter en stund hörde jag bormaskinens hemska tjut. Jag kunde inte låta bli att tycka synd om den stackars mannen.

Snart trippade syster in och frågade om jag hette Stig Engfors, och eftersom så var fallet, följde jag efter henne in i

"det allra hemskaste". Hon placerade mig i stolen och satte på mig haklapp och servetter. Sedan frågade hon om det var bra så, och det var det. Därmed försvann hon, och tandläkare Petri kom in. Han var en liten mörk man med blod på munskyddet. Han nynnade på melodin till "Jag har skjutit en gök". Jag undrade i mitt stilla sinne om det möjligen kunde vara göken, som var före mig. Men det var inte tid till funderingar. Tandläkaren tog fram ett instrument och petade i en massa hål. Sedan sa han att det såg inget vidare ut. Han ropade på syster, och hon kom in med ett block och penna. Därefter följde något som jag inte begrep, men inte lät det trevligt precis. När språkövningen var avslutad, tog han fram en bit smärgelduk och drog den mellan tänderna. Då jag sköljde ut blodslamsorna, var jag inte säker på att jag hade något tandkött kvar. Men tandläkaren jobbade oförtrutet vidare. Hela tiden nynnade han om göken som han hade skjutit. Jag var bergsäker på att jag skulle gå samma väg. Men allt har ett slut, även tandläkarbesök. När doktorn hade härjat med bormaskinen som han ville, tryckte han i plastic padding (eller nåt liknande) i hålen, och så sade han orden: "Nu räcker det för idag". Jag kravlade mig upp ur stolen, och så fick jag ett kort med ny behandlingstid. Sedan skakade han hand med mig och sade "välkommen åter".

När jag gick nerför trapporna och ut i dagsljuset sade jag för mig själv: "Han knäppte mig inte den här gången i alla fall. Ko-ko.

Ett problem

Alla husen i en grupp är målade i olika färger, bebos av olika nationaliteter, har olika husdjur, dricker olika drycker, samt röker olika cigarettmärken.

I punkt 6 menas med höger "till höger för dig".

Vem äger Zebran? Vem dricker vatten?

Följande fakta finns:

- 1 Det finns 5 hus.
- 2 Engelsmannen bor i det röda huset.
- 3 Spanjoren äger hunden.
- 4 Kaffe dricks i det gröna huset.
- 5 Kinesen dricker te.

- 6 Det gröna huset är omedelbart till höger om det vita.
- 7 Han som röker "Old Gold" äger sniglar.
- 8 "Bill" röks i det gula huset.
- 9 Mannen i huset i mitten dricker mjölk.
- 10 Norrmannen bor i det första huset.
- 11 Mannen som röker "Chesterfield" bor i huset intill mannen med räven.
- 12 "Bill" röks i huset intill där trasten finns.
- 13 Han som röker "Lucky Strike" dricker apelsinjuice.
- 14 Japanen röker "Parlament".
- 15 Norrmannen bor intill det blå huset.

Ur "LUFTTRENAREN"

UPPROP!

Som de flesta anställda inom CVA, UHF och DC känna till har idrottsföreningen IFFA under det senaste året icke fungerat på ett tillfredsställande sätt. Den främsta anledningen till detta har varit att ordförande, sekreterare m. fl. slutat sina anställningar och som vanligt har det varit svårt att skaffa efterträdare. En del tycker kanske att det är lika skönt det, och anser att man klarar sig lika bra ändå, men de flesta inser nog att det är synnerligen värdefullt, att ett företag av vår storleksordning har en livaktig idrottsförening som kan stödja och främja motionsidrotten.

En förening av detta slag kan givetvis inte drivas utan pengar och det anslag som tilldelas räcker inte, varför en viss insats i form av medlemsavgifter, även av passiva medlemmar behövs.

Teckna därför medlemskap på de listor som komma att utsändas på arbetsplatserna även om Du själv inte är så särskilt aktiv.

De årligen återkommande CV-spelen kommer att hållas i Linköping i början av september med CVM som arrangör och till dess hoppas vi att IFFA ska vara slagkraftigt såväl idrottsligt som ekonomiskt.

□

FRAMATSKRIDANDETS DÖD

(ur "Självbetjäning" av Schultz-Klingauf)

Texten har kompletterats med några typiska (?) CVA-uttryck.

"Det går inte att genomföra i vår bransch."

"Givetvis, men det är inte min huvudvärk."

"Det skulle föra med sig en alltför radikal förändring."

"Inte genomförbart i praktiken."

"Är inte det en berednings-sak?"

"Våra grundsatser skulle rubbas."

"Något sådant har vi ännu aldrig gjort."

"Ni är två år före er tid."

"Vi vill i alla fall stå med båda fötterna på jorden."

"Blanda inte in oss i MTM."

"Varför ändra något? Affärerna går ju bra."

"Det är vi inte beredda till ännu."

"Nu på gamla dar vill vi helst slippa lära om."

"Det gick utmärkt utan den där förändringen."

"I mitt tycke en typisk T-grej."

"Finns det andra som prövat det före oss."

"Vi tänker bilda en kommitté."

"Vi låter hela saken bero tills vidare."

Nå kände ni igen CVA-arna?

9143 Lidman

TGOJ

rese
tjänst

Tel. 0589/132 50

Nygatan 29
(Skandinaviska Bankens lokal)
Arboga

rese
tjänsten

Säljer samtliga auktoriserade rese-
byråers resor.

Flyg-, Båt-, Buss- och järnvägsbilj.
såväl vid ensk. resa som i grupp.

Ombesörjer:

Edra rumsbeställningar.

Edra bokningar av färjepplatser
för bilen.

Eder reseförsäkring.

FELRAPPORTERING

HAR DU SKRIVIT FELRAPPORT?

Kom ihåg!

**EN UTEBLIVEN RAPPORT ÄR EN FALSK RAPPORT
ATT MATERIELEN ÄR FELFRI**

(Forts. fr. sid. 14)

Även nettolängden erhålles. Dessa värden går in till en "telefonväxel" med koordinatväljare, där ena nummervärdet är tjockleken och det andra bredden. Brädan sändes medelst en transportör i taket till ett bestämt fack. I "växeln" har man i ett räkneverk redan från början ställt in hur stor virkesvolym facket skall uppta. För varje bräda som avlämnas till facket fråndrages dess volym i räkneverket och då detta visar noll stoppar transportören för en omprogrammering till en ny order.

Det är märkligt att sågverkstekniken utvecklats så avancerat men samtidigt kvarstår fortfarande en gammalmodig mättsättning i tum och fot beroende på engelsk konservatism.

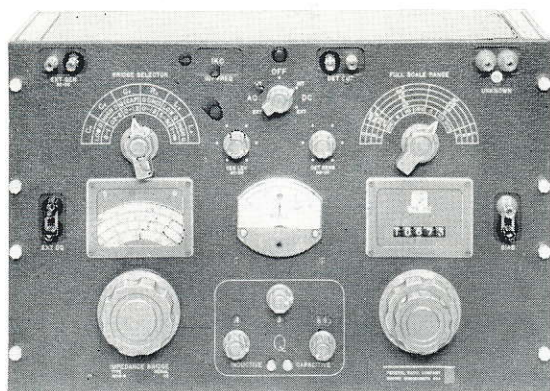
Sågverksarbetet med sin flytande produktion har varit tungt, men har nu lättat avsevärt. Produktionen har ökat kolossalt utan att arbetarstammen ökats i motsvarande grad. Personalen i alla kategorier vid Mo och Domsjö har själva medverkat vid byggandet av systemet och har odelat gillat det. Vårt lands virkesaffärer går stadigt uppåt. Bara nu skogen räcker till.

General Radio

PRECISIONSBRYGGA FÖR IMPEDANS, 0.1% noggrannhet. 1608-A.

... med digitalavläsning som eliminerar varje möjlighet till felavläsning

Intressanta nyheter:

1633-A Incremental Inductance Bridge
1360-A Microwave Oscillator, 1.7—4.2 GHz
1217-B Pulse Generator
Precision inductance and Capacitance standards
1150-A Digital and Frequency Meter m. fl.

Digital avläsning av C, R, L och G med automatiskt angivande av decimalkomma och mätenhet. Den för tillfället använda D- och Q-skalan belyst... ingen omvandlingsfaktor att hålla reda på.

Inbyggd oscillator och selektiv noll-detektor. Som standard levereras bryggan med 1 kHz oscillator, men andra frekvenser kan väljas genom plug-in-system. $\pm 0.1\%$ grundnoggrannhet för C, R, L och G; stor fasnoggrannhet vid 1 kHz medger bestämning av D ned till 0.0005 och Q upp till 2000. Goda högfrenskarakteristika medger en noggrannhet av 0.2 % vid 10 kHz.

Snabb balansering möjlig tack vare att rattarna ordnats koaxialt med endast grov- och finkontroll. Tre inbyggda likspänningskällor möjliggör användning av standard EIA-spänningar över praktiskt taget hela resistansområdet.

Anordning för anslutning av yttre förspänning till komponenter under mätning. Anordning för användande av yttre generator eller detektor (DC eller AC 20 Hz till 20 kHz).

Data:

Mätområden: Resistans: 0.05 mohm till 1 Mohm i 7 områden (AC eller DC)
Konduktans: 0.05 nmho till 1 mho i 7 områden (AC eller DC)
Kapacitans: 0.05 pF till 1 000 μ F i 7 områden (serie eller parallell)
Induktans: 0.05 μ H till 1 000 H i 7 områden (serie eller parallell)

Vi 1 kHz: D (serie C): 0—1 D (parallell C): 0.02—2
Q (serie L): 0.5—50 Q (parallell L): 1— ∞
Q (serie R): 0—1.2 induktiv Q (parallell G): 0—1.2 kapacitiv

Noggrannhet (vid 1 kHz): $\pm 0,1\%$ av skalvärdet $\pm 0.005\%$ av fullt utslag med undantag av lägsta området för R och L samt högsta för G och C, där den blir reducerad något.

Kvarstående impedans vid anslutningskontaktarna: $R \approx 1$ mohm, C 0.25 pF, L 0.15 μ H

Nätspänning: 220 V 50 Hz

Pris kronor: 7.950:—

Generalagent:

JOHAN LAGERCRANTZ

Värtavägen 57 - Stockholm No - Telefon 63 07 90